
ERNEST THOMPSON SETON
HARMAAH KARHUH ELÄMÄHTARIHA
(S. H.)

ERNEST THOMPSON SETON

HARMAAN KARHUN ELÄMÄNTARINA

*Kirjan nimite, kannet ja yleinen ulko-
asu ovat rouva Grace Gallatin
Thompson Setonin
käsialaa.*

***

SUOMENTANUT

I. K. INHA

WERNER
SÖDERSTRÖM
OSAKEYHTIÖ

Werner Söderström Osakeyhtiön
kirjapainossa. Porvoossa 1916

Palette Ranshissa, Graybullin rannalla, vietetyille päiville omistan tämän kirjan. Sain siellä metsämiehiltä, vuorimiehiltä, sain omista ja isännänkin kokemuksista aineksia Vahbin elämäntarinan kertomiseen.

(S. H.)

I OSA

VAHBIN PENIKKA-AIKA

(S. H.)

I.

Kaukana villin Lännen villeimmässä osassa hän syntyi, Vähän Pineyn latvoilla, yläpuolella sen paikan, jossa nykyään on Palette Ransh, ja kolmattakymmentä vuotta on siitä vierryt.

Emo oli noita tavallisia „hopearipsejä", se eli omaa hiljaista elämätään niinkuin halusta kaikkikin karhut, huolti talouttaan, täytti velvollisuutensa perhettään kohtaan, eikä pyytänyt keneltäkään suurempaa suosiota kuin saada olla omissa oloissaan.

Heinäkuu oli jo kulumassa, kun se vei huomattavan joukkonsa Vähän Pineyn rantaa pitkin alas Graybullille ja

näytti niille, mitä marjoja mansikat ovat ja mistä niitä pitää hakea.

Emon syvästä vakaumuksesta huolimatta eivät penikat olleet huomattavan isoja eivätkä hyvän näköisiäkään; ja kuitenkin se *oli* huomattava perhe, sillä niitä oli neljä, vaikk'ei monikaan karhu eukko voi ylpeillä enemmästä kuin kahdesta.

Hauskoja aikoja elivät nyt pörhöiset pienokaiset, vuoriston ihanata kesäaikaa, kaikenlaisen hyvyyden runsaudessa hekumoiden. Emo väänsi nurin joka pölkyn ja laakakiven, mitä eteen sattui, ja paikalla kun se oli kohotettu, ne kaikin hyökkäsivät sen alle kuin pienet porsaat nuolaisemaan suuhunsa siellä piilevät muurahaiset ja toukat.

Niiden päähän ei koskaan pälkähtänyt, että moamon voima voisi joskus

(S. H.)

„Ne kaikin hyökkäsivät sen alle kuin parvi pieniä porsaita.“ (S. 1

pettää ja iso paasi pudota, juuri kun he olivat alle ennättäneet; ja tuskinpa sitä olisi tullut ajatelleeksi kukaan muukaan, joka olisi sattunut näkemään emon valtavan käsivarren ja jykevän olkapään tuuhean kellertävän turkin alla liikkuvan. Ei, ei; se käsivarsi ei voinut koskaan pettää. Oikeassa olivat pienokaiset. Siksipä ne kiireessään, kuka ensiksi ennättäisi, jokaisen uuden pölkyn luona tuuppivat ja tyrkkivät toisiaan nurin ja rääkäisivät vähät rääkäyksensä, ärhentelivät vähät ärhentelynsä, ikäänkuin olisi kussakin ollut porsas, penikka ja kissanpoikanen kaikki yhteen kääräistyinä.

Ne tunsivat jo hyvin tuon tavallisen pienen ruskean muurahaisen, joka ylämaassa asustaa kaatuneitten puitten alla, mutta nyt ne ensi kerran sattuivat ison

lihavan ja herkullisen metsämuurahaisen pesälle ja tunkeilivat nyt kaikin sen ympärille nuollakseen suuhunsa ne mitä ulkona juoksenteli. Mutta hyvin pian ne älysivät, että saivatkin suuhun enemmän kaktuksen okia ja hietaa kuin muurahaisia, kunnes emo sanoi karhun kielellä: „malttakaa, jahka minä näytän“.

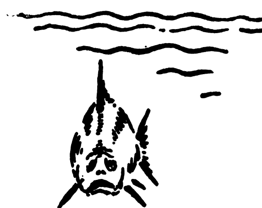
Se pyyhkäisi keosta kukkuran pois, sitten laski sen päälle ison kämmenensä vähäksi aikaa lappealleen, ja kun kämmenessä alkoi kiehua vihaista muurahaista, niin se nuolaisi ne suuhunsa yhdellä lotkauksella ja sai siten oivan runsaan suuntäyden pureskeltavakseen ilman ainoatakaan hietajyvästä tai kaktuksen piikkiä. Pian sen penikatkin oppivat. Nämä laskivat kukin pienet ruskeat kämmenensä muurahaiskeon päälle, niin

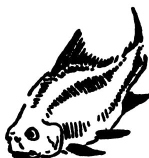

„Niinkuin lapset sormusta kätkemässä.“ (S. 11.

että sen ympärillä oli täysi kehä kämmeniä, ja siinä sitä istuttiin, niinkuin lapset sormusta kätkemässä, ja jokainen nuoli ensin oikean ja sitten vasemman kämmenensä, taikka joku läimäytti veljeään korvalle, kun tämä sattuikin hänen kämmenensä nuolaisemaan, kunnes muurahaiskeko oli puhdistettu ja joudettiin muille markkinoille.

Muurahaiset ovat hapanta syötävää ja karhujen tuli jano, jonka vuoksi vanha ja viisas asteli edellä joelle. Kun siellä oli juotu, minkä kutakin halutti, ja jalkoja viruteltu, niin käveltiin joen rantaa suvannolle, jossa vanhan terävä silmä huomasi parven puhvelikaloja itseään pohjassa paistattamassa. Vesi oli sangen matalalla, soran sekaisia suonia vain syvien hautain välillä, ja moamo sanoi pienokaisilleen:

(S. H.)

„Istukaa nyt tähän pientarelle, niin saatte oppia vähän uutta.“

Ensin se kulki suvannon alapäähän ja hämmensi mutapilven tyyneen veteen häälymään. Mutapilvestä venyi pitkä häntä kuin esirippu virtapaikkaa kohti. Sitten se hiljaa rantaa pitkin kiertäen hyppäsi suvannon yläpäähän niin suurella pauhulla kuin suinkin. Kalat olivat kokoontuneet siihen päähän, mutta tämä äkkihyökkäys ajoi ne hurjaan pakoon ja ne hyökkäsivät suin päin mutapilveen. Kun on puolen sataa kalaa, niin on joukossa aina joku houkkakin, ja näitä nyt hyökkäsi puolen kymmentä pimitetyn veden kautta virtapaikkaan, jossa ne ennenkuin aavistivatkaan joutuivat matalalle sorapohjalle plätiköimään. Vanha hopearipsi nakkasi ne

pientarelle ja pienokaiset suurella melulla hyökkäsivät näitten hullunkuristen lyhyitten käärmeitten kimppuun, jotka eivät päässeet paikastaankaan, ja hotkivat ja ahmivat, kunnes pikku vatsat olivat pullollaan kuin ilmapallot.

Ne olivat nyt syöneet niin paljon ja aurinko paahtoi niin kuumasti, että kaikkia rupesi kovasti raukaisemaan. Niinpä emokarhu vei ne pieneen rauhaiseen kolkkaan, ja paikalla kun se asettui levolle, nämä kaikki, vaikka helteestä läähättäen, ryömivät sen ympärille ja kävivät nukkumaan, pienet ruskeat käpälänsä kokoon käpertäen ja tuikaten pienen mustan kuononsa villan sisään kuin kovalla pakkasella.

Tunnin tai parin kuluttua aljettiin haukotella ja oikoa jäseniä, paitsi pikku

(S. H.)

Karvarullia, joka oli pienin kaikista; se kurkotti hetkisen suippoa kuonoaan ja ryömi sitten takaisin moamon jykevien käsivarsien väliin, sillä se oli, pikku raukka, helläluontoinen ja hemmoteltu. Suurin, se joka myöhemmin Vahbin nimellä tunnetaan, kellistyi selälleen, tassut taivasta kohti, ja alkoi repiä maasta esiin pistävää juurta, morahdellen itsekseen sitä pureskellessaan tai läimäyttäen sitä käpälällään, kun se ei pysynyt siinä, missä olisi pitänyt. Rasavilli, se huimapää, alkoi vedellä Käherikköä korvista ja sai omalle korvalleen hyvän puustin. Pantiin pieneksi painiksi, tiukaksi pieneksi hallavankeltaiseksi keräksi takertuneina mukellettiin sinne ja tänne pitkin nurmikkoa ja, ennenkuin huomattiinkaan, kierahdettiin törmältä jokea kohti näkymättömiin.

(S. H.)

(S. H.)

Melkein paikalla kuului sitten pienten paininlyöjäin hätääntynyt avunkiljunta. Niiden äänestä puhui todellinen kauhistus, siitä ei voinut erehtyä. Joku kamala vaara uhkasi.

Kavahtipa jalkeille hiljainen emo, muuttui ilmetyksi paholaiseksi ja töytäsi rinteelle paraiksi nähdäkseen valtavan sonnin murhanhimoisesti hyökkäävän pientä otusta vastaan, jota se epäilemättä luuli keltaiseksi koiraksi. Käden käänteessä olisivat Käherikön päivät olleet luetut, sillä sen jalka oli pientarella pettänyt; mutta samassa kuului raskasten jalkain töminää ja karjaus, joka säikäytti ison sonninkin, ja valtavana kellervänä karvakeränä karhuemo poukkui sonnin kimppuun. Hänen! karjan ruhtinaan, kaikkien näitten lakeitten herran, mitä

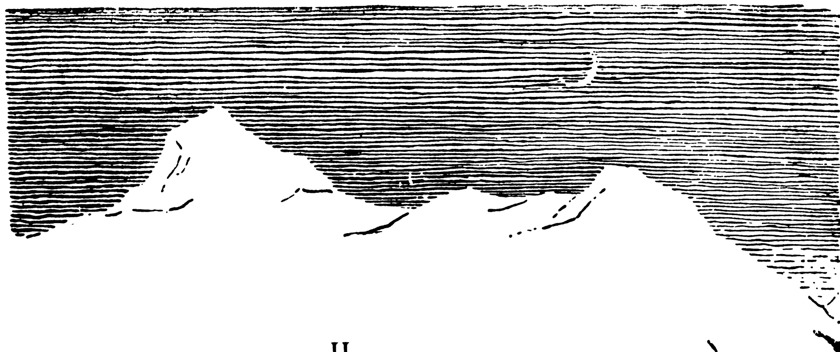

(S. H.)

tarvitsi hänen pelätä? Se mylvi syväänisen sotahuudon ja hyökkäsi, seivästääkseen ison karhun pientareeseen kiinni; mutta samalla kuin se painoi niskansa repiäkseen kontion hohtavilla sarvillaan, tämä antoi sille pyörryttävän läimäyksen, ja ennenkuin sonni tointui, oli kontio jo sen olkapäillä ja hirveillä kynsillään raastoi ja raastoi lihaa sen kylkiluista.

Sonni kiljui raivosta ja puski ja nousi takajaloilleen, vetäen kerallaan kontiota. Kun se sitten suin päin syöksyi rinnettä alas, niin kontio päästi irti itse pelastuakseen, ja sonni mukelsi jokeen.

Tämä oli sille onni, sillä karhu muoria ei haluttanut lähteä itseään kastelemaan; sonni kaalasi toiselle puolelle ja raivosta ja tuskasta mylvien kaikkosi pois ja yhtyi karjaan, johon se kuului.

II.

Vanha eversti Pickett, karjakuningas, ratsasti maillaan. Edellisenä yönä hän oli nähnyt uudenkuun laskevan Pickets' Peakin valkoisen keilan taa.

„Viime kuun näin Frank's Peakin päällä", hän sanoi, „ja koko kuukauden oli minulla huono onni; mutta nyt kaiketi onni muuttui."

Seuraavana aamuna hänen onnensa alkoikin. Washingtonista tuli kirje ja suostumus hänen pyyntöönsä, että ranshille perustettaisiin postitoimisto, ja siinä vielä oli kohtelias kysymys, „minkä ehdotatte uuden postitoimiston nimeksi?"

(S. H.)

Eversti otti naulasta uuden rihlansa, 45—90 repeterin. „Entäs tämä sitten“, hän sanoi; „olihan nyt minun kuuni!“ ja hän nousi Graybullin vartta ylöspäin katsomaan, miten karja jaksoi.

Kulkiessaan Rimrock vuoren lievettä hän kuuli etäistä mölyä, niinkuin olisi sonneja tapellut, mutta hän ei siitä sen enempää välittänyt, ennenkuin oli kiertänyt vuoren nokan ja näki alhaalla lakeudella karjansa kuopivan, niin että maa pöllysi, ja kuuli sen ammuvan siihen laatuun, kuin se oman heimonsa verta haistaessaan ammuu. Hän huomasi pian, että suuri sonni, itse pääpomo, oli ylt'yleensä verissään. Selkä ja kyljet olivat kuin pantterin repimät ja pää kuin toisen sonnin ruhjoma.

„Harmaa karhu“, morahti eversti, sillä

hän tunsi vuoriston. Sukkelaan hän jäljistä katsoi, mistä sonni oli tullut, ja ratsasti sitten korkeaa törmää kohti, josta näki kauemmaksikin. Välillä oli, lähellä Pineyn suuta, Graybullin sorainen kaalamo. Hevonen sotki kylmää kuohuvaa vettä ja alkoi nytkäyksin kavuta toiselle äyräälle.

Tuskin oli ratsumiehen pää noussut penkan päälle, kun käsi tapasi pyssyä, sillä siellä oli täydesti näkyvissä viisi harmaata karhua, yksi iso ja neljä penikkaa.

„Juoskaa metsään," rähähti karhu muori, sillä se tiesi, että ihmisillä on pyssyt. Ei siksi, että se olisi omasta puolestaan pelännyt; mutta se ajatus oli niin kamala, että moiset kojeet pääsisivät hänen sydänkäpyjensä joukkoon. Se

karkasi opastamaan niitä Ala-Pineyn hirsimurrokkoon. Mutta kamala murhaava ammunta alkoi.

Piu! ja karhu emo tunsi kuolon pistoksen.

Piu! jo mukelsi Karvarulli, pikku raukka, nurin niskoin tuskasta rääkäisten ja siihen jäi.

Vihasta ja raivosta ärjyen karhu emo kääntyi vihollista vastaan.

Piu! jo tunsi hervahtavansa ja kuolevansa, olkapää läpi ammuttuna. Ja ne kolme pientä penikkaa, tietämättä mitä tehdä, juoksivat takaisin emonsa luo.

Piu! pau! ja Rasavilli ja Käherikkö vaipuivat kuolonkouristuksissa sen viereen ja Vahb, kauhistuneena ja ymmällään, juoksi piiriä niiden ympäri. Sitten se, tuskin itsekään tietäen miksi, pyörsi

(S. H.)

(S. H.)

ympäri ja hyökkäsi hirsimurrokkoon ja katosi, kun vielä viimeinen *pau* viuhautti hänellekin pistävän tuskan ja ruhjoi takakäpälän kelvottomaksi.

Tästä sai postitoimisto nimekseen „Neljä-Karhua". Eversti näytti olevan hyvillään siitä, mitä oli tehnyt; ja taisipa hän sitä kehaistakin.

Mutta kaukana Anderson's Peakin metsissä olisi samana yönä voitu nähdä pienen ramman karhun poikasen vaeltavan, ontuen ja jälkeensä jättäen veritahran joka kerta, kun yritti laskea alas takatassunsa; itkien ja vikisten, „moamo! moamo! voih, moamo, missä sinä olet?" sillä sen oli kylmä ja nälkä, ja jalkaan koski niin kipeästi. Mutta ei ollut emoa tulemaan hänen luokseen, eikä hän us-

(S. H.)

(S. H.)

kaltanut palata sinne, mihin oli hänet jättänyt, ilman päämäärää hän vain hongikossa harhaili.

Sitten hän vainusi outoa eläinhajua ja kuuli raskaita askelia; ja kun hän ei tiennyt mitä muuta tehdä, niin hän kiipesi puuhun. Samalla tuli puun alle joukko isoja, pitkäkaulaisia, hoikkakoipisia eläimiä, jotka olivat vielä moamoakin korkeampia. Kerran ennen hän oli niitä sen näköisiä nähnyt, eikä hän niitä silloin pelännyt, sillä olihan moamo mukana. Mutta nyt hän pysyi puussa hyvin hiljaa, ja isot eläimet lähelle tultuaan pysähtyivät ruohoa poimimaan ja sitten sieraimiinsa puhaltaen juoksivat pois näkyvistä.

Hän pysyi puussa melkein aamuun saakka ja oli silloin niin kankeana, että

„Hän odotti puussa aina aamupuhteeseen saakka.“

tuskin pääsi maahan kapuamaan. Mutta sitten nousi lämmittävä aurinko, ja etsiessään marjoja ja muurahaisia hän alkoi jaksaa paremmin, sillä hänen oli kovin nälkä. Sitten hän palasi takaisin Pineyn rannalle ja pisti haavotetun jalkansa jääkylmään veteen.

Hän aikoi palata takaisin vuorille, mutta täytyihän sitä vielä käydä sillä paikalla, johon moamo ja veljet olivat jääneet. Kun iltapäivä lämpeni, niin hän astua nilkutti hongikkoa virran suuntaan ja sitten Graybullin rantoja alaspäin, kunnes tuli sille paikalle, jossa eiliset kalakestit oli pidetty; ahnaasti hän purra rouskutteli päitä ja muita tähteitä, mitä löysi. Mutta tuuli kantoi siihen outoa

(S. H.)

kamalaa hajua. Tämä pelotti häntä, ja kun hän kulki alas sinne päin, päin, missä oli viimeksi emonsa nähnyt, niin haju kävi pahemmaksi. Hän tirkisteli varovaisesti sitä paikkaa ja näki siellä lauman kojootteja jotain repimässä. Mitä ne repivät, sitä hän ei tiennyt; mutta emoa ei näkynyt, ei kuulunut, ja se löyhkä, joka teki niin pahaa ja pelotti häntä, oli vielä entistäkin kamalampi, hän sen vuoksi rauhallisesti kääntyi takaisin Ala-Pineyn hirsimurrokkoa kohti eikä enää milloinkaan palannut takaisin kadonneita omaisiaan etsimään. Emoansa hän kaipasi enemmän kuin milloinkaan ennen, mutta mikä lienee korvaan kuiskannut, että se oli suotta.

Kun yökylmä vaipui maille, niin hän kaipasi emoaan yhä enemmän ja enem-

män ja uikutteli sinne tänne onnahdellessaan, yksinäinen pikkuinen orpo raukka. Ei se ole eksynyt, jolla ei kotoa ole, mitä etsiä, hän oli vielä eksynyttä kurjempi ja yksinäisempi, jalkoja pakotti ja vatsa vaati sitä juomaa, jota ei enää milloinkaan saisi. Yöllä hän löysi onton puun ja sen sisään ryömien koetti nähdä unta, että moamon suuret karvaiset käsivarret häntä syleilivät, ja sitä hän hönötteli nenäänsä, kunnes vaipui uneen.

III.

Vahb oli aina ollut synkkä pikku karhu; ja se onnettomuuksien paljous, joka hänet yllätti, juuri kun hänen mielensä oli muodostumassa, teki hänet vielä entistä jurommaksi ja tylymmäksi.

Ei näyttänyt olevan ketään, joka ei olisi ollut häntä vastaan. Hän koetti pysyä piilossa Pineyn ylisissä metsissä, etsien päivällä ravintoaan ja yöt leväten ontossa puussa. Mutta eräänä iltana kolon olikin anastanut piikkisika, joka oli yhtä suuri kuin hänkin ja häjy kuin kaktuspensas. Vahb ei voinut tehdä

sille mitään. Hänen täytyi luopua kolostaan ja hakea toinen pesä.

Eräänä päivänä hän lähti alas Graybullin lakealle kaivamaan muutamia juuria, jotka hän emonsa neuvoista tiesi hyviksi. Mutta ennenkuin hän oli vielä kunnolla alkuunkaan päässyt, nousi maareiästä harmahtavan näköinen eläin, joka hyökkäsi hänen kimppuunsa kähisten ja äristen. Vahb ei tiennyt, että se oli mäyrä, mutta hän näki, että se oli vihainen ja yhtä suuri kuin hän itsekin. Hän oli kipeä ja vielä rampakin, mitäpä muuta, hän liikkasi matkoihinsa eikä kertaakaan pysähtynyt, ennenkuin oli harjulla seuraavassa kanjonissa. Siellä hänet näki muuan kojootti ja tämä hyppi hänen perässään ja vielä kutsui toisenkin kumppanikseen lystiä pitämään.

(S. H.)

Vahb oli puun vieressä ja kiipesi oksain sekaan. Kojootit tulivat puun alle hyppien ja kiljuen, mutta niiden nenä sanoi, että tämä olikin nuori harmaa karhu, jota ne olivat ajaneet, ja hyvin pian ne päättivät, että penikka puussa tiesi emo harmaan läheisyyttä ja että oli parasta jättää se rauhaan.

Kun ne olivat pois pujahtaneet, tuli Vahb maahan ja palasi Pineylle. Graybullin varrella olisi ollut enemmän ruokaa, mutta siellä näytti nyt jokainen olevan häntä vastaan hänen menetettyään armaan vaalijansa, jota vastoin Pineyn rannoilla oli edes joskus rauhaa, ja siellä oli paljon puita, joihin sopi vihollisen tullessa kiivetä.

Kauan kesti taittuneen jalan parata; eikä se oikeastaan koskaan parantunut

oikein hyväksi. Haava parani ja kivun tunto kului pois, mutta siihen jäi kankeus, jonka vuoksi hän vähän ontui, ja kämmenkänsät kasvoivat yhteen aivan toisenlaisiksi kuin toisen jalan. Siitä oli kiusaa varsinkin puuhun kiivetessä, taikka kun oli juostava nopeasti vihollisia pakoon; ja vihollisia oli loppumattomiin, eikä ainoatakaan ystävää sattunut hänen tielleen. Moamon menettäessään hän menetti parhaan ja ainoan ystävänsä. Moamo olisi opettanut paljon, mitä nyt täytyi oppia katkeran kokemuksen kautta, ja olisi varjellut häntä useimmista pahoista, jotka nyt kohtasivat penikka-aikana — niin monesta ja niin katkerasta pahasta, ettei hän olisi mitenkään niistä elävänä suoriutunut ilman synnynnäistä jäykkyyttään.

Ketrimännyissä oli tänä vuonna runsas sato ja tuulet alkoivat pudotella yllin kyllin kypsiä käpyjä. Vahbin elämä alkoi käydä vähän helpommaksi. Parani terveys, karttuivat voimat, ja ne eläimet, joita hän joka päivä tapasi, jättivät hänet nyt rauhaan. Mutta hänen herkutellessaan ketripuistossa eräänä aamuna myrskyn jälkeen, marssi mäkeä alas iso musta karhu. „Vastaantulija ei salolla ystävä“, tämän sananparren oli Vahb jo oppinut. Hän kapusi lähimpään puuhun. Musta karhu ensinnä pelästyi, kun vainusi harmaan karhun hajun; mutta nähdessään, että se olikin vain penikka, se rohkaisi mielensä ja tuli möristen Vahbia kohti. Se osasi kiivetä yhtä hyvin kuin pieni harmaa karhu, paremminkin, ja vaikka Vahb olisi

noussut kuinka korkealle, niin musta karhu tuli perässä, ja kun Vahb oli mennyt pienimmälle ja korkeimmalle oksalle, joka suinkin kantoi, niin musta karhu tylysti ravisti hänet irti, niin että hän putosi maahan tärskähtäen ja ruhjoutuen puolipökerryksiin. Voihkien hän liikkasi pois, ja ainoa syy, joka pidätti mustaa karhua häntä seuraamasta ja ehkä tappamasta, oli se pelko, että vanha harmaa ehkä oli lähettyvillä. Ja niin Vahb karkotettiin kaikista näistä hyvistä ketrimetsistä joen suupuoleen.

Graybullin rannoilla ei tähän aikaan ollut paljoa ruokaa. Marjat olivat melkein kaikki loppuneet; ei ollut kaloja eikä muurahaisia, ja pakottavin paikoin, yksinäisenä ja kurjana Vahb vaelsi ja

vaelsi, kunnes oli jo Meteetseen puolessa myötämaissa.

Kojootti juosta loikki marunavarvukkoa hänen perässään. Vahb koetti juosta, mutta siitä ei tullut mitään. Kojootti pian sai hänet kiinni. Mutta sitten Vahb äkkiä epätoivoisen rohkeuden puuskauksessa kääntyi päin ja kävi päälle. Hämmästynyt kojootti kiljahti säikähdyksestä kerran tai pari ja pakeni häntä koipien välissä. Näin Vahb oppi, että sota on rauhan hinta.

Mutta huono oli ruuan saanti täällä; oli liian paljon karjaa; ja Vahb oli matkalla Meteetseen kanjonin etäisiä käpymetsiä kohti, kun hän näki aivan samanlaisen miehen kuin se murheen päivänä nähty. Ja samassa hän kuuli *paun* ja marunan varret kahahtivat ja

„Vihainen ilves . . varotti häntä kääntymään takaisin.“ (S. I

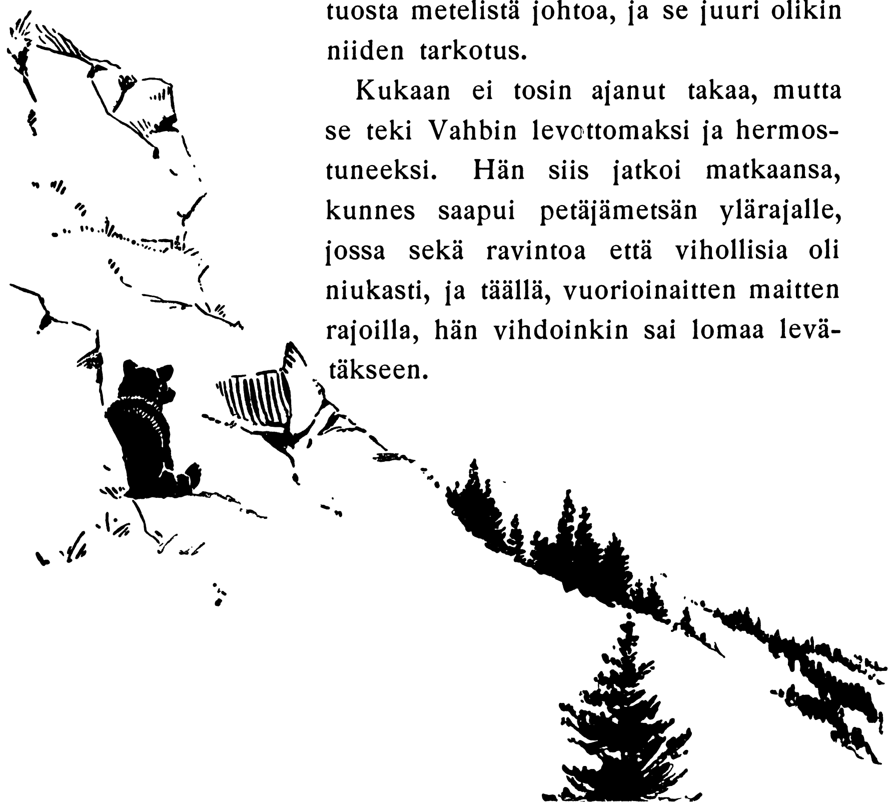
kaatuivat aivan hänen selkäänsä. Kaikki sen päivän kamalat hajut ja vaarat palasivat hänen mieleensä, ja Vahb juoksi, niin ettei ollut koskaan ennen sitä juoksua juossut.

Hän pääsi pian kuruun ja kulki sitä pitkin kanjoniin. Kahden kallion välissä oli aukko, joka näytti tarjoavan suojaa, mutta hänen laukatessaan sitä kohti juoksi väliin lehmä, joka pudisti päätään ja korskui uhkauksia hänen henkeään vastaan. Hän hyppäsi syrjään pitkälle, kaatuneelle puulle, joka johti törmän päälle, mutta äkkiä ilmestyi yläpäähän vihainen ilves ja ärhenteli, että viisainta kääntyä takaisin. Tässä ei ollut aikaa riitelemiseen. Katkerasti Vahb tunsi, että maailma oli täynnä vihollisia. Mutta hän kääntyi ja kapusi

kalliorinnettä ylös niihin käpymetsiin, jotka paartavat Meteetseen äyräitä.

Oravat näyttivät harmittelevan hänen tuloaan ja haukkuivat vimmatusti. Ne ajattelivat käpyjään. Ne tiesivät, että tämä karhu tuli niiden varastoja rosvoamaan, ja seurasivat häntä ylhäällä puissa haukkuen ja sättien ja pitäen niin pahaa melua, että vihollinen olisi voinut saada tuosta metelistä johtoa, ja se juuri olikin niiden tarkotus.

Kukaan ei tosin ajanut takaa, mutta se teki Vahbin levottomaksi ja hermostuneeksi. Hän siis jatkoi matkaansa, kunnes saapui petäjämetsän ylärajalle, jossa sekä ravintoa että vihollisia oli niukasti, ja täällä, vuorioinaitten maitten rajoilla, hän vihdoinkin sai lomaa levätäkseen.

(S. H.)

IV.

Vahb ei koskaan ollut helläluontoinen, niinkuin hänen pikku sisarensa, ja monilukuisten vihollistensa vainon kautta hän kävi yhä jurommaksi ja jurommaksi. Miksi ne eivät voineet jättää häntä rauhaan omaan kurjuuteensa? Miksi oli jokainen häntä vastaan? Voi jos olisi saanut moamon takaisin! Voi jos olisi voinut tappaa sen mustan karhun, joka oli hänet kotometsistä karkottanut! Hänen mieleensä ei juolahtanut, että hänkin vielä kasvaisi isoksi. Ja se häjy ilves, joka oli ollut niin ylpeä voimiensa puolesta; ja entä se mies, joka oli yrittänyt

hänet tappaa. Vahb ei unohtanut ainoatakaan ja hän vihasi heitä kaikkia.

Vahb huomasi uuden maansa sangen hyväksi, sillä oli hyvä käpyvuosi. Hän keksi juuri sen, mitä oravat olivat pelänneetkin, sillä nenä johti häntä niille pienille vilja-aitoille, joihin ne olivat talveksi koonneet suuret määrät käpyjä. Olihan se oraville suuri vääryys, mutta Vahbille se oli hyvä onni, sillä kävyt olivat herkullista ruokaa. Ja kun päivät lyhenivät ja öisin alkoi kylmätä, niin hän oli hyvissä lihoissa ja pulskan näköinen.

Hän vaelteli nyt kanjonin joka suuntaan, eläen enimmäkseen ylämetsissä, mutta tullen aina joskus ravintoa hankkimaan melkein aina joelle saakka. Hänen eräänä yönä vaeltaessaan syvän

„Vahb kiljui ja riuhtoi.“ (S. H.)

veden partaalla, kantoi nokkaan omituista hajua. Se oli sangen hyvää hajua ja hän kulki sitä kohti veden reunalle saakka. Se näytti tulevan uponneesta lie'osta. Kun hän kurotti sitä kohti, niin äkkiä *näppis*, toinen hänen käpälistään tarttui lujasti kiinni teräksisiin majavan rautoihin.

Vahb kiljui ja nyki taapäin koko voimallaan ja veti irti paalun, joka piti ansaa. Hän koetti ravistaa sitä irti ja juoksi sitten pois läpi pensaikon, vetäen sitä perässään. Hän repi sitä hampaillaan; mutta se vain piti kiinni, tyynenä, kylmänä, lujana ja liikkumatta. Aina vähän päästä hän repi sitä hampaillaan ja kynsillään, taikka hakkasi sitä maata vastaan. Hän kaivoi sen maahan ja sitten kiipesi matalaan puuhun, toivoen

sen jäljelle jäävän; mutta yhä se vain piti kiinni, purren hänen lihaansa. Hän lähti omiin metsiinsä ja istui koettamaan, eikö olisi keinottelusta apua. Ei hän tiennyt, mikä se oli, mutta hänen pienistä viheriän ruskeista silmistään kiilui sekaisin tuskaa, pelkoa ja raivoa, hänen koettaessaan saada tämän uuden vihollisen salat selville.

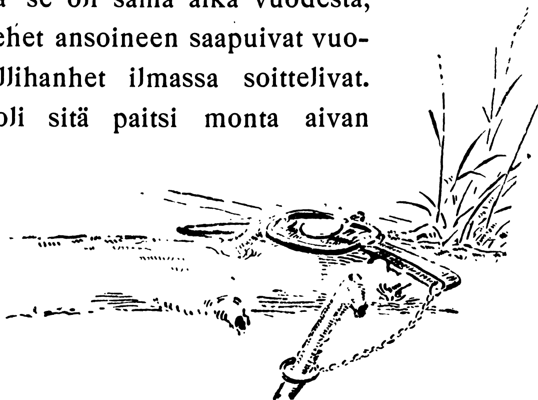

(S. H.)

Hän pani pensaitten alle maata, ja aikoen ehdoin tahdoin musertaa tämän vehkeen, hän piti sitä maassa toisella käpälällään ja toista päätä hampaillaan kiristi, ja hänen alas kuukahtaessaan, sen alta luiskahtaessa, sangat aukenivat ja jalka pääsi irti. Se oli tietysti sula sattuma, että hän sattui samalla kertaa puristamaan kumpaakin jousta. Hän ei sitä ymmärtänyt, mutta ei sitä unohta-

nutkaan, ja hän sai siitä seuraavan sekavanlaisen käsityksen: „Veden luona väjyy ja odottaa kamala pieni vihollinen. Sillä on kumma haju. Se puree käpälää, mutta itse se on liian kova purtavaksi. Mutta kun kovaa pusertaa, niin siitä pääsee.“

Viikon tai enemmänkin pikku harmaa karhu taas sairasti käpäläänsä, mutta ei se ollut kovin pahana, kun hän ei vain kiipeillyt.

Nyt oli se aika vuodesta, kun hirvet toitottelivat vuorilla. Vahb kuuli niitä kaiket yöt ja kerran tai pari hänen täytyi kiivetä, väistääkseen isosarvista hirvihärkää. Ja se oli sama aika vuodesta, jona erämiehet ansoineen saapuivat vuorille ja villihanhet ilmassa soittelivat. Metsässä oli sitä paitsi monta aivan

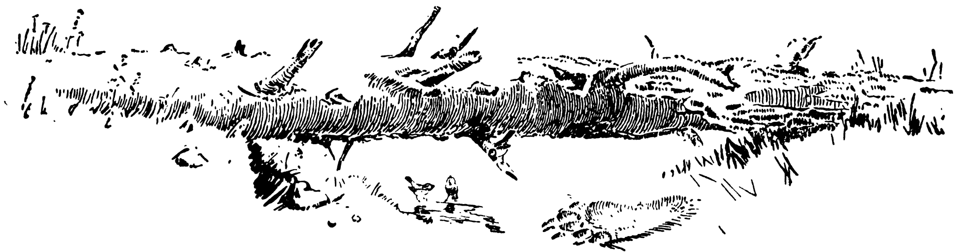
(S. H.)

uutta hajua. Vahb kävi erästä kohti ja se johti hänet paikkaan, johon oli yhteen pinottu muutamia pieniä pölkkyjä; mutta siihen hajuun, joka oli häntä puoleensa vetänyt, sekaantui toinen, jota hän vihasi — hän muisti sen siltä ajalta, jolloin oli moamonsa menettänyt. Hän haisteli tarkkaan joka suunnan, sillä se haju ei ollut kovin väkevä, ja näin keksi, että se katala haju lähti edestäpäin eräästä pölkystä ja se makea haju taas, joka sai suun vettymään, risutukon alta sen takaa. Hän siis kiersi sinne, vetäisi pois risutukon, niin että sai syötin, joka oli lihan kappale, ja kun hän sen sieppasi, niin edessä oleva pölkky putosi alas raskaalla *pok*sauksella.

Saipa se Vahbin hyppäämään; mutta hän pelasti nahkansa ja vielä lihakappa-

leenkin, sai uusia kokemuksia ja yksi vanha kokemus yhä vahvistui, se nimittäin, että „kun se katala haju on lähellä, niin ei ole vaara kaukana.“

Säiden kylmetessä Vahbia alkoi vahvasti unettaa; pakkasilla hän nukkui koko päivän. Vakinaista makuupaikkaa hänellä ei ollut; hän tiesi joitakuita kuivia kalliopykäliä päivänpaisteen ja yhden tai pari suojaista kolkkaa pahan ilman varalle. Juurakon alla hänellä oli sangen mukava pesä, ja sinne hän eräänä päivänä ryömi, kun alkoi puhaltaa ja lunta tuiskia, ja koukistui nukkumaan. Ulkona ulvoi myrsky. Lunta satoi paksumpaan ja paksumpaan. Se kuormasi petäjät, kunnes ne notkuivat, ja niiden ravistettua itsensä puhtaiksi latoi uuden kuorman niiden kan-

(S. H.)

nettavaksi. Sitä tuiskui yli vuorien ja tuprusi torvimaisiin rotkoihin, huipuilta ja syrjiltä se puhalsi pois, syvänteet täytti reunoja myöten. Sitä kasaantui vahvalti Vahbin pesän päälle suojaksi talven kylmyyttä ja itseäänkin vastaan: ja Vahb uinui ja uinui.

(S. H.)

V.

Hän uinui havahtumatta talven umpeensa, sillä se on karhujen tapa, mutta kun kevät tuli ja herätti, niin hän sentään tiesi, että oli nukkunut pitkän ajan. Hän ei ollut paljoakaan muuttunut — isommaksi oli kasvanut eikä kuitenkaan ollut paljoa laihempi. Hänen oli nyt kova nälkä, ja tunkeutuen paksun kinoksen läpi, joka yhä peitti pesää, hän lähti ulos ravintoa etsimään.

Siemenkäpyjä ei ollut, ei marjoja eikä muurahaisiakaan; mutta nenä johti Vahbin kanjonin yläpäähän talven tappaman hirven raadolle, ja siellä hän söi

juhla-aterian ja loput hautasi maahan tulevaisuuden varalle.

Päivä päivältä hän siihen palasi, kunnes oli kaikki syönyt. Pari kuukautta oli nyt sangen niukalti ruokaa, ja kun hirvi oli syöty, niin Vahb menetti kaikki rasvat, mitä hänellä oli herätessään ollut. Eräänä päivänä hän kiipesi vedenjakajan poikki Kauppapuoti-Jaaksoon. Siellä oli lämmin ja päivä paistoi, kasvullisuus oli hyvin edistynyt ja hyvän hän löysi laitumen. Hän vaelsi alaspäin vankkaa hongikkoa kohti ja tuota pikaa vainusi toisen harmaan karhun hajun. Se kävi väkevämmäksi ja johti karhun jälkien viereen yksinäiselle puulle. Vahb nousi takajaloilleen haistelemaan tätä puuta. Se tuli kovin karhulle ja kuraa ja harmaan karvoja oli paljon korkeammalla

(S. H.)

kuin hän ulottuikaan; ja Vahb tiesi, että hyvin suuren täytyi sen karhun olla, joka oli siinä itseään hinkannut. Hän kävi levottomaksi. Hän oli usein ikävöinyt, että saisi kohdata jonkun omaa heimoaan, mutta nyt, kun siihen oli tilaisuus, hän oli paljasta pelkoa.

Ei kukaan ollut häntä kohtaan osottanut muuta kuin vihaa hänen yksinäisen turvattoman elämänsä varressa, eikä hän voinut tietää, mitä tämä vanhempi karhu tekisi. Seisoessaan siinä kahden vaiheilla hän sattui näkemään tuon vanhan harmaan itsensä, kun se astua löntysteli mäen rinnettä, pysähtyen silloin tällöin kaivamaan kamassijuuria* ja metsänauriita.

---

* *Camassia esculenta*, amerikkalainen kasvi.
S. m.

Se oli hirviö. Vahb vaistomaisesti epäili sitä ja hiipi pois kautta metsän ja meni kallion nikamalle, josta sopi näkemään.

Se iso ukkeli tuli nyt Vahbin jäljille ja päästi syvän vihan mörähdyksen; se seurasi jälkiä puun luo ja kahdelle jalalle nousten repi kaarnaa kynsillään paljon korkeammalta kuin Vahb oli ulottunut. Sitten se alkoi nopeaan harpata Vahbin jälkiä. Mutta penikka oli nähnyt kylläkseen. Hän pakeni vedenjakajan poikki takaisin Meteetseen kanjoniin ja hämärään karhumaiseen tapaansa päätteli, että hän siellä oli turvassa, karhunlaidun kun oli niin huono.

Kesän tullessa hän loi karvansa. Nahka alkoi kovin syyhyä, ja nyt häntä huvitti rypeä kurassa ja hinkata sel-

käänsä johonkin mukavaan puuhun. Hän ei nykyään koskaan kiipeillyt: kynnet olivat liian pitkät, ja vaikka käsivarret kasvoivatkin isoiksi ja vankoiksi, niin menettivät ne samalla ranteen notkeuden, jonka ansiosta harmaan karhun penikat ja kaikki mustat karhut ovat niin hyviä kiipeämään. Hän yhtyi nyt luonnostaan karhujen tapaan ja aina koetti, kuinka korkealle kuonollaan ulottui, kun sattui hinkkuupuun ohi kulkemaan.

Hän ei sitä ehkä itse huomannut, mutta joka kerta kun hän, viikon tai pari poissa oltuaan, palasi saman puun luo, niin hän ulottui yhä korkeammalle, sillä Vahb kasvoi nopeaan ja alkoi päästä voimiinsa.

Toisinaan hän oli sen maan toisessa päässä, jonka omakseen tunsi, toisinaan toisessa, ja kun hän tarvitsi usein hink-

kuupuuta ja siten tuli piirinsä rajat käyneeksi rajapaaluilla, joissa oli hänen oma puumerkkinsä.

Eräänä päivänä hän loppukesällä näki maallaan vieraan, kiiltävän mustan karhun, ja hän vihastui tunkeilijaan kovasti. Mustan karhun tullessa lähemmäksi Vahb pani merkille sen parkkiruskean naaman, valkoisen rintatäplän ja korvan, josta oli pala purtu, ja kaiken päälliseksi tuuli toi haiskahduksen. Ei saattanut enää olla epäilystä; se oli juuri sama haju: tämä oli se sama musta pelkuri, joka oli häntä takaa ajanut Pineyn varrella ennen vanhaan. Mutta kuinka se oli kutistunut! Ennenhän se näytti jättiläiseltä; nyt Vahb tunsi, että hän voisi ruhjoa sen toisella kämmenellään. Kosto on suloinen, Vahb tunsi, vaikk'ei juuri

tainnut sitä sanoa, ja hän töytäisi ruskeakuonon kimppuun. Mutta musta kapusi kuin orava pieneen puuhun. Vahb koetti kiivetä perässä, niinkuin tuo toinen oli kerran hänen perässään kiivennyt, mutta miten ollakaan, hän ei voinutkaan. Hän ei enää tuntunut tietävän, miten piti kiinni ottaa, ja vähän ajan kuluttua hän heitti sikseen koko yrityksen ja lähti pois, vaikka musta karhu ilkun röhkinällään sai hänen toisenkin kerran takaisin pyörtämään. Kun harmaa myöhemmin samana päivänä taas kulki ohi, niin ruskeakuono oli mennyt menojaan.

Kesän loppuaan tehdessä ylemmät laidunmaat alkoivat olla syötyinä, ja Vahb lähti eräänä yönä kokeeksi alas Ala-Meteetseen laaksoon vakoilemaan. Tuulessa oli miellyttävää hajua ja sen

(S. H.)

johtoa kulkien Vahb tuli mullikkahärän raadolle. Hyvän matkan päässä siitä oli muutamia piskuisia kojootteja, oikein kääpiöitä niitten rinnalla, jotka hän muisti. Aivan raadon vieressä oli muudan, joka hullunkurisesti hyppeli kuutamossa. Joku kumma näytti estävän sitä pois pääsemästä. Vahbin vanha viha puhkesi valloilleen. Hän hyökkäsi paikalle. Kojootti yhdessä vilauksessa puraisi häntä monta kertaa, ennenkuin Vahb yhdellä suuren kämmenensä lyönnillä mäsäsi sen pehmoiseksi karvarääsyksi; sitten murti kaikki kylkiluut kerran tai pari leuoillaan puraisten. Ohhoh, mutta hyvältähän ne tuntuivat lämpimät veriset mehut hampaissa suihkumassa!

Kojootti oli tarttunut rautoihin. Vahb

vihasi raudan hajua, hän sen vuoksi meni raadon toiselle puolelle, jossa se ei ollut yhtä väkevää, mutta ei ennättänyt paljoakaan syödä, ennenkuin *kapsis,* jalka tarttui sudenrautoihin, joita hän ei ollut huomannutkaan.

Mutta hän muisti, että oli kerran ennenkin tarttunut ja irti päässyt rautoja puristamalla. Hän laski toisen takajalan toiselle, toisen toiselle jouselle ja painoi, kunnes raudat aukenivat ja kämmen pääsi irti. Raadon ympärillä oli sitä hajua, jonka hän tiesi olevan ihmisestä, hän sen vuoksi heitti sen ja lähti kulkemaan myötävirtaan. Mutta yhä useammin ja useammin alkoi tuntua samoja katalia haiskahduksia, hän sen vuoksi kääntyi takaisin ja palasi rauhaisille ketririnteilleen.

II OSA

HÄNEN VOIMANSA PÄIVÄT

(S. H.)

I.

Vahb oli kolmannen kesän nähdessään ison karhun kokoinen, vaikka hän vielä olikin kaukana myöhemmästä koostaan ja voimastaan. Väri oli nyt sangen vaalea, ja siitä syystä Spahwat, shoshoni-intiaani, joka useamman kuin yhden kerran häntä ajoi, nimitti hänet valkokarhuksi eli Vahbiksi.

Spahwat oli hyvä metsästäjä, ja heti kun hän näki Ylä-Meteetseen varrella hinkkuupuun, niin hän tiesi olevansa ison harmaan karhun alueella. Hän kulki ristiin rastiin koko laakson ja vietti siten monta päivää, ennenkuin sai

ampua; Vahb siitä sai olkalihoihin pistävän haavan. Hän mörisi kauheasti, mutta se näytti ottavan hänestä pois tappelunhalun; hän kapusi laakson yläosaan ja sitten matalampien mäkien poikki, kunnes saapui rauhalliseen tyyssijaan, johon rupesi makuulle.

(S. H.)

Vahbin parannustaito oli aivan vaistomaista. Hän nuoli haavan ja kaiken ympärystän ja koetti olla hiljaa alallaan. Nuoleminen poisti lian ja hieromisen kautta lievensi tulehdusta, ja se liimasi karvat haavan päälle jonkinlaiseksi siteeksi, joka suojeli ilmalta, lialta ja mikrobeilta. Ei parempaa hoitoa olisi voinut olla.

Mutta intiaani oli hänen jäljillään. Ei kauaa kulunut, ennenkuin haju varotti Vahbia, että vihollinen oli tulossa, hän

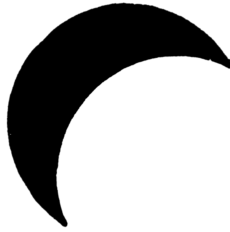
sen vuoksi hiljaa kiipesi korkeammalle vuoreen toiseen lepopaikkaan. Mutta jälleen hän vainusi intiaanin lähestyvän ja lähti matkaan. Monta kertaa tämä tapahtui, ja vihdoin tuli toinen luoti ja uusi kimoileva haava. Vahb oli nyt raivoissaan. Ei oikeastaan ollut mitään muuta, joka häntä todella pelotti, kuin tuo katala ihmisen, raudan ja pyssyn haju, jonka hän muisti aina siitä päivästä saakka, kun moamonsa menetti; mutta nyt hänestä lähti kaiken tämän pelko. Tuskalla hän taas ryömi korkeammalle vuoreen, kulki miehen korkuisen kallioportaan juurta, nousi sen päälle ja kävi reunan taa maata. Perässä tuli intiaani, puukko vyöllä, rihla kädessä; ääneti, sukkelaan seuraten jälkiä; tutkien kiihkeällä ilolla jokaista veristä jalan

jälkeä, joka ajetulle karhulle oli tuottanut semmoisen tuskan. Sortuneen louhikon rinnettä hän nousi suoraan kohti sitä paikkaa, missä Vahb portaan päällä odotti, kivuistaan vimmastuneena. Eteenpäin vain hiipi kovasisuinen metsämies; silmät yhä tutkivat veritahroja taikka vaelsivat ylhäisissä metsissä, mutta ei kertaakaan hän kurkottanut katsomaan kallioportaan päälle. Ja nähdessään tämän ilmetyn kuoleman hellittämättä jäljillään ja haistaessaan sen vihatun hajun, Vahb raskaan uhrin hinnalla kohotti ruhoansa ruhjotun värisevän kämmenensä tuelle ja jäi siihen, kunnes oikea hetki tuli, ja sitten hän terveen kämmenensä verrattomaan synnynnäiseen voimaan lisäsi epätoivoisen vihan koko painon ja iski hirveän ruhjovan iskun.

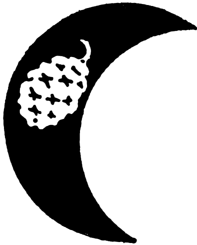

„Hän iski hirveän ruhjovan iskun.“ (S. H.)

Intiaani lyyhistyi kertaakaan kiljahtamatta ja sitten kierahti näkyvistä. Vahb nousi ja etsi jälleen rauhallisen kolkan, jossa saisi hoitaa haavojansa. Näin hän oppi, että pitää tapella rauhansa edestä; sillä sen koommin ei sitä intiaania näkynyt, ja nyt hän sai rauhassa levätä ja parantua.

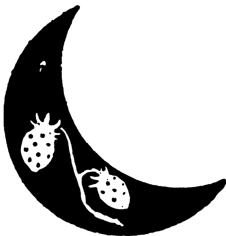

(S. H.)

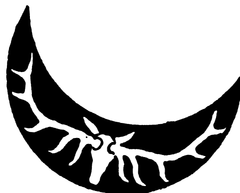

II.

Vuodet vierivät kuten ennenkin, paitsi että Vahbin uni talvi talvelta keveni, ja kevät keväältä hän lähti aikaisemmin pesästään ja oli vielä entistäänkin suurempi, ja yhä vähemmän oli vihollisia, jotka uskalsivat häntä vastustaa. Kuudennella ikävuodellaan hän oli sangen iso, voimallinen, juroluontoinen karhu, jolla ei elämässään ollut ystävää, ei lempeä jälkeen sen kovan onnen päivän Ala-Pineyn rannalla.

Ei koskaan puhuttu, että Vahbilla olisi ollut mielitiettyä. Eikä kukaan luullut hänellä koskaan olleenkaan. Vuosi

(S. H.)

vuodelta karhujen lemmenajat tulivat ja menivät jättäen hänet omaan onneensa, kuten hän oli nuoruudessaankin ollut. Karhun ei ole hyvä olla yksin; se on sille pahaksi joka suhteessa. Hänen tavallinen ärtyisyytensä kehittyi sitä myöten kuin voimatkin, ja jokainen, joka olisi nyt sattunut hänet tapaamaan, olisi sanonut häntä vaaralliseksi harmaaksi karhuksi.

Hän oli elänyt Meteetseen laaksossa aina siitä pitäen, kun ensin sinne muutti, ja monet pienet ansaseikkailut ja kohtaukset vuoriston metsäläiskilpailijain kanssa olivat hänen luonteensa kehittäneet. Mutta näiden viimemainittujen joukossa ei enää ollut ainoatakaan, jota hän nyt olisi pelännyt, ja hän oli kylliksi viisastunut ensinmainittuja välttääk-

seen, sillä ihmisen ja raudan läpitunkeva haju oli pettämätön varotus, etenkin erään tapauksen jälkeen, joka sattui hänen kuudentena ikävuotenaan.

Hänen aina luotettava nenänsä kertoi, että alaalla hirsimetsässä oli hirven raato.

Hän kulki vastatuuleen ja sieltä toden totta löytyikin suuri herkullinen haaska, kaikkein paras paikka jo auki revittynä. Tosin kyllä siellä tuntui sitä kamalaa ihmis- ja rautahaisuakin, mutta se oli niin heikkoa ja herkut olivat niin houkuttelevat, että hän, ympäri kierrettyään ja raatoa tutkittuaan kahdeksan jalan korkeudesta, joka oli hänen mittansa kahdella jalalla seisten, varovasti lähestyi ja paikalla tarttui vasemmasta kämmenestään suunnattomiin karhunrautoihin. Hän tuskasta karjui ja raivoisena pieksi

(S. H.)

ympärilleen. Mutta nämä eivät olleetkaan majavanraudat; ne olivat suuret neljänkymmenen naulan karhunraudat, ja hän oli nyt varmassa tallessa.

Vahb aivan kuohui raivosta ja vimmatusti puri rautoja hampaillaan. Sitten hän muisti entiset kokemuksensa. Hän asetti raudat takajalkainsa väliin, toisen takakämmenen toiselle, toisen toiselle sangalle, ja painoi niitä alas koko voimallaan. Mutta se ei riittänyt. Hän raastoi mukaansa raudat pölkkyineen ja kalistellen astui vuorta kohti. Kerran toisensa perästä hän koetti saada jalkansa irti, mutta turhaan, kunnes tuli erääseen paikkaan, jossa oli polun poikki suuri puu, runko muutaman jalan maasta kohollaan. Sattumako lienee ollut, vaiko sukkela päähänpisto, hän seisahtui sen

alle ja teki uuden yrityksen. Takakäpälä kummallakin sangalla ja mahtavat hartiat puuta vastaan ponnistaen hän jättiläisvoimalla rutisti kojetta: jykevät teräsjouset antoivat perään, sangat aukenivat ja hän repäisi ulos jalkansa. Vahb oli jälleen vapaa, vaikka jäikin isovarvas, jonka raudat ensi iskulla olivat melkein poikki puraisseet.

(S. II.)

Jälleen oli Vahbilla kipeä haava hoidettavana, ja kun hän oli vasenkätinen karhu — se on, kun hän tahtoi kääntää paaden kyljelleen, niin hän kannatti itseään oikealla kämmenellä ja vasemmalla väänsi — niin seurasi tästä vammasta, että hänen täytyi joksikin ajaksi luopua kaikista niistä herkkumuruista, joita on kaatuneitten puitten ja kivien alla. Haava lopulta parani, mutta hän

ei milloinkaan unhottanut tätä kokemusta, ja siitä pitäen ihmisen ja raudan kitkerä haju, ilmankin pyssyn hajua, aina sai hänet raivoihinsa.

Hän oli monesta kokemuksesta oppinut, että oli parempi lähteä käpälämäkeen, milloin metsämiehestä vain hajua tunsi, taikka kuuli hänen matkan päässä tulevan, mutta tapella henkensä edestä, jos hän oli lähellä. Ja pian lehmipaimenet saivat kokea, että Ylä-Meteetsee oli semmoisen karhun maata, joka oli paras jättää rauhaan.

III.

Eräänä päivänä Vahb pitkän poissaolon jälkeen saapui lääninsä alempiin osiin ja hämmästyksekseen näki senkaltaisen puisen pesän, joita ihmiset itselleen rakentelevat. Kiertäessään tuulen alle hän tunsi sen haisun, joka nykyään aina sai hänet raivostumaan, ja seuraavassa tuokiossa hän kuuli kovan paukauksen ja tunsi pistävän iskun vasemmassa takajalassaan, siinä samassa, joka oli vanhastaan kankea. Hän pyörsi ympäri ja paraiksi näki miehen juoksevan äsken rakennettua mökkiä kohti. Jos laukaus olisi sattunut olkaan, niin

Vahb olisi ollut saatuna, mutta siihen se ei sentään sattunut.

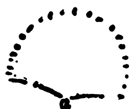
Valtavat käsivarret, jotka paiskoivat hirsiä kuin luudanvarsia, kämmenet, jotka yhdellä kopauksella ruhjoivat seudun suurimmankin sonnin, kynnet, jotka vuoren kyljesta repivät mahtavia paasia — mitä ne huolivat murhaavasta rihlastakaan!

Kun kumppani illalla palasi kotiin, niin hän löysi sen miehen mökin punertavalta lattialta. Ulkoa tulevat veriset jäljet ja sanomalehdestä leikatun novellin taa vapisevalla kädellä kyhätty kirjotus kertoivat tapauksen.

Tämän teki Vahb. Minä näin sen lähteellä ja haavotin sitä. Minä koetin päästä katolle, mutta se sai kiinni. Hyvä Jumala kuinka minä kärsin!

Jakk.

Sehän oli oikeus ja kohtuus. Ihminen oli tunkeutunut karhun maahan, oli koettanut tappaa karhun, ja olikin oman henkensä menettänyt. Mutta Jakin toveri vannoi tappavansa sen karhun.

Hän lähti jäljille ja seurasi niitä kanjonille ja kulki siellä ristiin rastiin ja metsästeli päivän toisensa jälkeen. Hän asetti täkyjä ja viritti rautoja ja kuuli vihdoin eräänä päivänä *rojauksen*, *kalin-kolin, pupumm,* kun valtava paasi poukkui rinnettä pitkin jonnekin metsään säikyttäen pari hirvieläintä, jotka liehuivat pois kuin takkiaisuntuva. Miller aluksi luuli sitä vuorenrepeämäksi; mutta pian hän älysi, että se oli Vahb, joka oli vierittänyt kiven saadakseen sen alta vain pari kolme muurahaista.

Tuuli ei ollut tietoa vienyt, ja Miller,

(S. H.)

pensaitten lomitse tähyten, näkl ison karhun syövän, vasenta takajalkaansa säälitellen ja itsekseen äreästi möristen, kun sitä uuden kerran vihlaisi. Miller etsi tukea ja ajatteli, „nyt tulee kuolema, ellei mene aivan päin mäntyä.“ Hän vihelsi terävään, karhu jähmettyi liikkumattomaksi, ja sen seistessä korvat hörössä mies osuutti päähän ja laukaisi.

Mutta juuri sillä hetkellä liikahti iso pörhöinen pää, vimmastuttava naarmu vain tuli, savu ilmaisi miehen paikan ja harmaa töytäisi vihaisesti, kolmen jalan kiireellä tavottamaan vihollistaan.

Miller pudotti pyssynsä ja kiikutti itsensä keveästi puuhun, ainoaan, mitä oli suurta sillä paikalla. Vahb suotta raivosi runkoa vastaan. Se repi kaarnan hampaillaan ja kynsillään; mutta Miller

oli turvassa, saamattomissa. Kokonaista neljä tuntia harmaa vahti, sitten heitti ja verkalleen poistui pensaihin, kunnes katosi näkyvistä. Miller piti sitä puusta silmällä ja vielä sen jälkeen odotti lähes tunnin ollakseen varma siitä, että karhu oli mennyt. Sitten hän laskeutui maahan, otti pyssynsä ja lähti mökilleen. Mutta Vahb oli viekas; hän oli vain ollut poistuvinaan ja sitten hiljaa hiipinyt takaisin väjymään. Heti kun mies oli poistunut puun luota siksi kauas, ettei voinut sen luo palata, niin Vahb hyökkäsi hänen jälkeensä. Haavoistaan huolimatta karhu liikkui nopeammin. Neljännesmailin päässä — no niin, Vahb teki miehelle juuri saman, mitä tämä oli vannonut hänelle tekevänsä.

Kauan aikaa perästä päin ystävät löysivät pyssyn ja asiaksi asti muutakin.

Meteetseen uudismökki sai lahota. Sitä ei käytetty koskaan sen jälkeen, sillä ei ketään haluttanut lähteä maahan, jossa oli vähän houkutuksia ilmeisen pahan onnen ja kirouksen vastapainoksi ja jossa niin hirveä harmaakarhu oli alati sotapolulla.

IV.

Löydettiin sitten hyvää kultaa Ylä-Meteetseen varrelta. Kullankaivajia tuli ja kaksittain kulki vuorenkukkulain keskellä maata tonkien ja pienet purot pilaten — harmaapartoja vanhoja miehiä enimmäkseen, jotka olivat eläneet elämänsä vuoristossa ja itse hitaasti muuttuivat harmaiksi karhuiksi. Kaikkialla he kaivoivat ja kuopivat, eivät hyviä ravitsevia juuria, vaan tuota hohtavaa keltaista hiekkaa, joka ei kelvannut syödä; eläen harmaakarhun elämää, pyytämättä muuta kuin saada rauhassa kaivaa.

(S. H.)

„Voi kuin on kamalan iso.“ (S. H.)

He näyttivät ymmärtävän harmaan Vahbin. Kun ensi kerran tavattiin, niin Vahb nousi takajaloilleen ja ilkeät viheriät tulet alkoivat vilkkua hänen pienissä silmissään. Vanhempi miehistä sanoi toverilleen.

„Anna sen olla, niin se ei tee mitään."

„Voi kuin on kamalan suuri! "vastasi toinen hermostuneesti.

Vahb oli hyökkäämäisillään, mutta mikä lienee pidättänyt — se oli jotain, joka ei kuulunut hänen aistimiinsa, joka tuntui vain niiden alallaan ollessa; se oli jotain, joka miehessä ja karhussa on hänen viisauttaan viisaampaa ja joka viittaa tietä hämärän ja mutkailevan tien jokaisessa epätietoisessa haarassa.

Vahb ei tietenkään ymmärtänyt, mitä miehet sanoivat, mutta hän tunsi, että

tässä oli jotain erilaista. Ihmisen ja raudan oli haju, mutta se ei ollut samaa raivostuttavaa laatua, ja tästä puuttui se pistävä haju, joka aina vaan johti hänen mieleensä penikka-ajan synkät päivät.

Miehet eivät liikkuneet, jonka vuoksi Vahb vain mörähti maanalaisen mörähdyksen, laskeutui taas neljälle jalalle ja meni menojaan.

Myöhään samana vuonna Vahb taas sattui kohtaamaan sen ruskeakuonon mustan karhun. Kuinka se karhu aina vaan pieneni! Vahb olisi nyt voinut yhdellä läimäyksellä nakata sen Graybullin toiselle rannalle.

Mutta musta karhu ei jäänyt sitä voimankoetusta odottamaan. Se kiikutti lihavan typykän ruumiinsa puuhun niin sukkelaan, että ähkä pääsi. Vahb ulottui

nyt maasta yhdeksän jalkaa korkealle ja yhdellä raapauksella hän valtavilla kynsillään repäisi pois kaarnan aina hohtavaa valkoista puuta myöden ja melkein maahan saakka; ja musta karhu kauhusta värisi ja uikutti, kun niitten kamalien kynsien raavinta kiiti puuta pitkin ja siitä sen selkärankaan hirvittävän sanomansa keralla.

(S. H.)

Mitä tämän mustan karhun näkeminen Vahbissa herätti? Ylä-Pineynkö kauan unhotettuja muistoja; ruokaisen metsämaanko mietteitä?

Musta oli kavunnut niin korkealle kuin pääsi ja Vahb jätti sen sinne värisemään, ja ilman sen selvempää tarkotusta hän itse samosi Ylä-Meteetseen äyräitä alas Graybullille, Rimrock vuoren lievettä kiertäen; ja yhä edelleen

vain, kunnes hän monta tuntia myöhemmin huomasi olevansa Ala-Pineyn hirsimurroksessa ja muinoisten marjain ja muurahaisten keskellä.

Hän oli aivan unohtanut, kuinka mainio maa tämä Piney oli: yllin kyllin ruokaa, ei kullankaivajia missään jokia turmelemassa, ei metsämiehiä, mitä silmällä pitää, ei sääskiä eikä kärpäsiä, vaan runsaasti aukeita päivärinteitä ja suojaisia metsiä, takana korkeita jyrkkiä kallioita kylmempiä tuulia pois kääntämässä.

Eikä siellä ollut vakinaista harmaata karhuakaan asukkaana, ei edes maata kiertävistä merkkiä, ja ne mustat karhut taas, jotka maan omistivat, eivät tulleet lukuun.

Vahb oli vallan hyvillään. Hän kie-

ritteli mahtavaa ruhoaan vanhassa puhvelin piehtaroimakuopassa ja kohoten kahdelle jalalle puuta vastaan siinä paikassa, missä Piney kanjoni eroo Graybull kanjonista, pani siihen merkkinsä runsaat kahdeksan jalkaa maasta.

Seuraavina päivinä hän kuljeskeli yhä kauemmaksi ja kauemmaksi Shoshonien rosoisten kukkulain keskelle ja sitä myöden kuin kulki, sitä myöden maata anasti. Monen mustan karhun merkkipuita hän löysi, ja jos ne olivat pieniä kuivaneita puita, niin hän yhdellä valtavan kämmenensä läimäyksellä mursi ne rytisten maahan. Jos ne olivat tuoreita, niin hän pani omat merkkinsä entisten merkkien päälle ja paremmaksi vakuudeksi vielä repi kuoren varpaittensakin suurilla kynsikuokilla.

Ylä-Piney oli niin kauan ollut mustien karhujen aluetta, että oravat olivat lakanneet tallettamasta varastojaan onttoihin puihin, ne käyttivät nyt laakojen paasien alustiloja, josta mustat karhut eivät voineet niitä saada; Vahbille tämä sen vuoksi oli runsauden maa: mäntymetsässä joka neljäs tai viides paasi oli oravan tai maaoravan, tsipmunkin, viljaaitan katto, ja jos pikku omistaja sattui siellä olemaan, kun hän käänsi paaden kyljelleen, niin tuntoaan vaivaamatta Vahb litisti sen kämmenellään ja pisti poskeensa omain varastojensa herkulliseksi palan painimeksi.

Ja minne Vahb meni, sinne se teki merkkipaalunsakin:

Syrjäisiltä pääsy kielletty!

Se oli puihin kirjotettu niin korkealle, kuin hän ulottui, ja jokainen, joka siihen tuli, ymmärsi hajun ja karvain olevan suuren harmaan Vahbin.

Jos emo olisi kyllin kauan elänyt häntä opettaakseen, niin Vahb olisi tiennyt, että semmoinen maa, joka keväällä on hyvä, voi kesällä olla huono. Vahb vasta vuosien kokemuksen kautta sai selville, että on parasta kerrassaan muuttaa maata vuodenaikain mukaan. Aikaisin keväällä Cattle ja Elk vuoristot talven tappamine raatoineen tarjoavat runsaat juhla-ateriat. Alkukesästä paras laidun on lämpimillä mäenrinteillä, joilla kasvaa kamassiaa ja intiaaninauristä. Loppukesästä ovat jokilaakson marjapensaat hedelmiä täynnään ja syksyllä oli ketrimetsissä hyvä tilaisuus lihottautua tal-

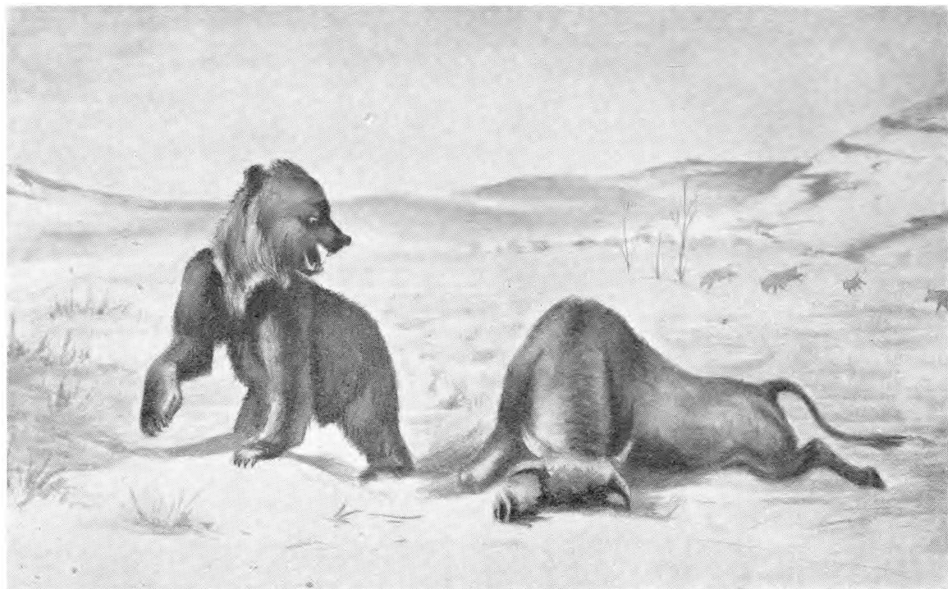
veksi. Siten hän joka vuosi levitti aluettaan. Hän ei tyytynyt siihen, että karkotti mustat karhut Pineyn ja Meteetseen varsilta, vaan vieläpä kulki vedenjakajankin poikki ja tappoi sen vanhan junkkarin, joka kerran oli karkottanut hänet Kauppapuoti-laaksosta. Ja hän myös piti, mitä oli vallannut, kerrankin hajotti kokonaisen siirtolaisleirin, joka Keski-Meteetseen varsilta haki karjatalon paikkaa; hän säikytti hevoset karkuun ja käänsi mullin mallin koko leirin. Ja siten kaikki eläimet, ihminen niitten mukana, tulivat tietämään, että koko matka Frank's Peakista Shoshonen vuorenpolvekkeihin saakka oli semmoisen kuninkaan maata, joka hyvin kykeni sitä puolustamaankin, ja että tämän kuninkaan nimi oli Meteetseen Vahb.

Jokainen Jumalan luoma, jonka voimat ovat niin suuret, ettei sen tarvitse pelätä julkihyökkäystä, helposti unohtaa, mitä on oppinut. Mutta Vahb ei koskaan unohtanut niitä varhaisia kokemuksia, joita hänellä oli raudoista ollut. Hän piti ohjeenaan, ettei koskaan lähestyisi tuota ihmisen ja raudan hajua, ja siinä syy, miks' ei hän koskaan enää tarttunut.

Niin hän eli yksinäistä elämäänsä ja samoili vuorilla, nakellen paasia ympärilleen kuin kiven mukuloita ja valtavia puurunkoja kuin kalikoita jokapäiväistä ruokaansa etsiessään. Ja vuorilla ja laaksoissa joka eläin oppi pian tuntemaan Vahbin ja häntä pelkäämään, tuota aikanaan takaa ajettua vainottua penikkaa. Ja useampi kuin yksi musta karhu sai

hengellään maksaa tuon toisen ammoiset pahat teot. Ja moni häjy ilves sen edellä paeten nousi puuhun, ja jos puu oli kuivanut, niin Vahb raastoi sen maahan, ja puu ja ilves ruhjoutuivat mäsäksi. Sankakaulainen orikin, villihevoslauman johtaja, näki kerrankin viisaimmaksi antaa tietä. Suuret harmaat metsäsudet ja vuoripantterit niinikään heittivät äsken kaatamansa otuksen ja synkän pelon valtaamina hiipivät syrjään Vahbin ilmestyessä. Ja jos hänen astua löntystäessään marunaa kasvavan jokilakean poikki ja pelottaessaan antiloopit kuin lintukarjan edellään pakenemaan, sattui tielle ilmestymään jäntterä sonnimullikka, joka oli viisaaksi liian nuori ja pelkuriksi liian iso, niin Vahb mäsäsi sen kallon jättiläiskäpälänsä yhdellä

„Vahb ruhjoi sen kallon.“ (S. H.

läimäyksellä ja teki sille saman, mitä silloin jo monta aikaa takaperin lehmä oli aikonut hänelle tehdä.

(S. H.)

Harvoin maaemo unohtaa omilleen varata kahdet maljat, toisen katkeran, toisen metisen. Juokoot niistä vähän tai paljon, mutta tasan on juotava molempia. Helppo on vuorelta alas laskea, mutta sama matka on sen päälle taas kiivettävä. Nuoren iän kolhivat koetukset olivat rakentaneet Vahbin mahtavan rungon. Häneltä oli kielletty kaikki harmaankarhun tavalliset elämänilot, mutta *voimaa* annettu enemmän kuin kahdenkertainen osa.

Siten hän eli vuoden toisensa jälkeen, puolison tai kumppanin lauhduttamatta, synkkänä mitään pelkäämättä, valmiina tappelemaan, mutta muuta pyytämättä,

kuin saada olla rauhassa — aivan rauhassa. Hänellä oli synkässä elämässään yksi ainoa kiihkeä ilo — verrattoman voiman pysyvä riemutunne — tuo pieni, mutta koskaan pettämätön ilon sykähdys, kun vihollinen kaatui ruhjottuna ja hervottomana, taikka halkeilevat paadet iskivät tulta ja poukkuivat hänen niitä vastaan kääntäessään ihmeellisen voimansa täyden mitan.

(S. H.)

V.

Kaikella on omituinen hajunsa, jos vain on nenää haistaa. Vahb oli opiskellut hajuja koko elämänsä ja vuoristossa tunsi useimpien merkityksen. Jokainen haju oli kuin ääni, joka hänelle puhui; ja se oli vielä paljon parempikin kuin ääni, sillä tietäähän vaikka kuka, että hyvä nenä on etevämpi kuin silmät ja korvat yhteensä. Ja jokainen näistä lukemattomista äänistä yhtä mittaa huuti, „täällä ja tämmöinen minä olen“.

Katajanmarjoilla, kiulukoilla, mansikoilla, kullakin oli lempeä vieno pikku-

äänensä, joka kutsui, „täällä me — marjat, marjat“.

Suurilla ketrimetsillä oli vahva kauas kantava ääni, „täällä me, ketrimännyt“, mutta tullessaan aivan niiden keskelle Vahb kuuli ketrikäpyjen vienon houkutuksen, „täällä me, ketrikävyt“.

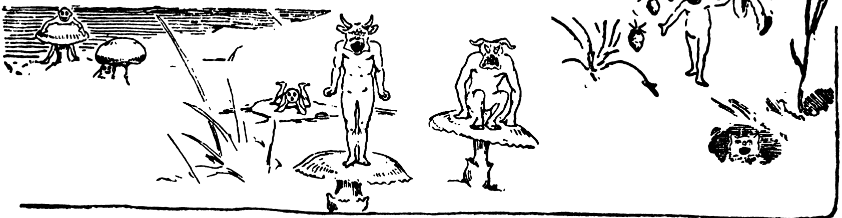
Ja toukokuussa kamassiapientaret tuulen tullessa oikealta taholta lauloivat kuin lauluseura: „kamassiapientaria, kamassiapientaria.“

Ja niiden sekaan tullessaan hän erotti kunkin äänen erikseen. Kullakin juurella oli oma pieni sanansa kuiskattavana hänen nokkaansa: „Tässä minä, iso kamassia, mehevä ja kypsä“, tai kimakka pikkuääni: „Tässä minä, nahkea pikku mukula, kehno, kelvoton.“

Ja syksyllä leveät mehevät ruskosienet

isoon ääneen kutsuivat, „minä olen lihava terveellinen tatti“, ja myrkyllinen kärpässieni luikkasi, „minä olen kärpässieni. Jätä minut rauhaan, taikka kellistyt kipuvuoteelle“. Ja lauloivathan laulunsa kanjonin partaan keijumaiset kellokukatkin, yhtä hienon kuin niiden rihmavarsi oli ja yhtä vienon kuin niiden sulokin; mutta hajujen vartija oli oppinut jättämään ne omaan arvoonsa, sillä ne ja miljoona muita samankaltaisia olivat Vahbille yhdentekevät.

Ja näin jokainen elävä olento, joka liikkui, ja joka kukka, joka kasvi, ja joka kallio ja kivi ja maanpäällinen muoto kertoi tarinansa ja kuiskasi vähät viestinsä hänen nokkaansa. Päivällä ja yöllä, sumussa ja selkeällä iso kostea kuono kertoi hänelle enimmät siitä, mitä

(S. H.)

hän tahtoi tietää, taikka sivuutti joutavina semmoiset, jotka eivät mitään merkinneet, ja yhä enemmän ja enemmän hän kävi siitä riippuvaiseksi. Vaikka hänen silmänsä ja korvansa yhdessä ilmottivat niin ja niin, niin ei hän sittenkään uskonut, ennenkuin nenäkin sanoi, että „niin, aivan oikein“.

Mutta näitä ihminen ei käsitä, sillä nenänsä esikois-oikeuden hän on myynyt saadakseen asua kaupungeissa.

Satoja hajuja oli Vahbille mieluisia, tuhansia joutavanpäiväisiä, sangen monta oli vastenmielistä ja jotkut saivat hänet vallan raivostumaan.

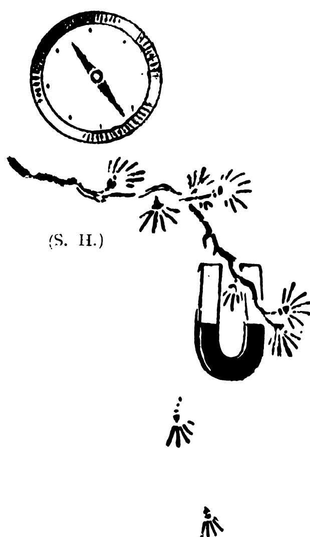
Hän oli usein huomannut, että jos kävi länsituuli hänen ollessaan Pineyn kanjonin yläpäässä, niin tuntui omituista uutta hajua. Toisina päivinä hän ei

(S. H.)

välittänyt siitä, toisina se häntä iljetti; mutta hän ei koskaan lähtenyt sitä peräämään. Toisina päivinä kantoi pohjatuuli ylävedenjakajalta mitä kamalinta hajua, toisenlaista kuin kaikki muut, hajua, josta hän vain tahtoi päästä pois.

Vahbin alkoi nuoruus jo olla kaukana takana, ja takajalassa, joka oli niin usein vammoja saanut, alkoi tuntua kipuja. Kylmän yön taikka pitkällisten kosteitten säitten jälkeen hän tuskin saattoi käyttää sitä jalkaa ja eräänä päivänä hänen tuntiessaan tämmöistä särkyä länsituuli kantoi syvälle kanjoniin hänen nokkaansa kumman sanoman. Vahb ei kyennyt selvään lukemaan tätä sanomaa, mutta se näytti sanovan, „tule“, ja hänen sisässään tuntui sanovan „mene“. Ra-

vinnon haju houkuttelee puoleensa nälkäistä luontokappaletta ja kylläistä tympäisee. Me emme tiedä miksi, ja kaikki mitä siitä voi selville saada on himon synty ruumiin tarpeesta. Niinpä Vahbia nyt houkutteli puoleensa se, joka oli kauan ollut hänelle vastenmielistä, ja hän astua löntysteli polkuaan pitkin vuoreen, itsekseen möristen ja vihaisesti läimäyttäen oksia, jotka sattuivat hänen naamaansa pyyhkäisemään.

Se kumma haju kävi hyvin väkeväksi; se johti häntä paikkaan, jossa hän ei ollut milloinkaan ennen käynyt — pitkin valkoista hiekkarinnettä saman väriselle pengermälle, jolla pahan näköistä vettä juosta liritti ja muutamasta kuopasta nousi jonkinlaista usvaa. Vahb kohotti epäluuloisen näköisenä kuonoaan —

semmoista ihmeellistä hajua! Hän kiipesi pengermän päälle.

Käärme kiemurteli hänen edessään tien poikki. Vahb mäsäsi sen iskulla, joka sai läheiset puut huojumaan ja kiikkerän paaden alas vierähtämään, ja hän päästi möräyksen, joka järähti laaksossa kuin etäinen ukkonen. Sitten hän tuli sille usvakuopalle. Se oli täynnään vettä, joka liikuskeli hiljalleen ja höyrysi. Vahb pisti siihen kämmenensä ja se oli aivan lämmintä ja nahkaan se tuntui miellyttävältä. Hän pisti veteen molemmat jalkansa ja vähin erin sujui sinne yhä syvemmälle, niin että allikko joka puolelta vuoti reunainsa yli, ja lopulta hän pitkin pituuttaan makasi lämpöisessä, melkein kuumassa rikkilähteessä, rypi vihertävässä vedessä,

(S. H.)

tuulen kuljetellessa ilmassa höyryä sinne tänne.

Kalliovuorissa on paljon näitä rikkilähteitä, mutta tämä sattui olemaan ainoa, mitä oli Vahbin läänissä. Enemmän kuin tunnin hän siinä makasi; sitten tuntien kyllin saaneensa veti rannalle mahtavan ruhonsa ja huomasi tuntuvan merkillisen hyvältä ja nuortealta. Vasemman takajalan kankeus oli aivan kadonnut.

Hän ravisti veden pörhöisestä turkistaan. Leveä kallionpykälä, johon päivä täydeltä terältään paistoi, kehotti häntä pitkäkseen rupeamaan ja itseänsä kuivaamaan. Mutta ensin hän kohosi pystyyn lähintä puuta vastaan ja jätti siihen merkin, jonka piti olla jokaiselle selvän. Oli siihen tosin merkkinsä jättänyt moni

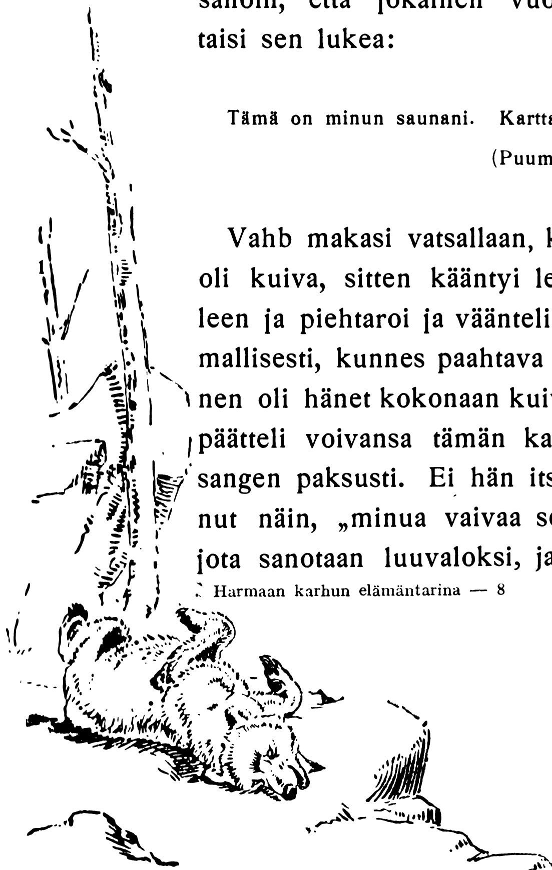
„Sai koko allikon tulvilleen“. (S. H.)

muukin eläin, joka oli rikkisaunassa vaivojansa parannellut; mutta mitä niistä? Siitä pitäen oli tähän puuhun kuralla, karvoilla ja hajulla kirjotettu niin selvin sanoin, että jokainen vuoriston eläin taisi sen lukea:

Tämä on minun saunani. Karttakaa sitä!

(Puumerkki) Vahb.

Vahb makasi vatsallaan, kunnes selkä oli kuiva, sitten kääntyi leveälle selälleen ja piehtaroi ja väänteli itseään voimallisesti, kunnes paahtava päiväliekkonen oli hänet kokonaan kuivannut. Hän päätteli voivansa tämän kaiken jälkeen sangen paksusti. Ei hän itselleen sanonut näin, „minua vaivaa se ilkeä tauti, jota sanotaan luuvaloksi, ja rikkikylvyt

ovat sen parantamiseksi oikea hoito". Vaan hän päätteli näin, „minulla on kamalat tuskat; tuntuu paremmalta, kun olen tässä löyhkävässä lätäkössä." Sen jälkeen hän siis palasi takaisin, aina kun kivut alkoivat tuntua, ja joka kerta hän sai parannuksen.

(S. H.)

(S. H.)

III OSA

RIUTUMINEN

(S. H.)

I.

Vuoret vierivät. Vahb ei enää kasvanut isommaksi — ei ollut tarvettakaan, — mutta hän muuttui valkoisemmaksi, äreämmäksi ja vaarallisemmaksi. Hänen lääninsä oli nyt suunnattoman laaja. Joka kevät, talvimyrskyjen kaadettua ilmotustaulut, hän kiersi ja uudisti ne. Se tapahtui luonnostaan, sillä ravinnon niukkuus ennen kaikkea pakotti häntä kulkemaan kautta alueensa. Siihen aikaan vuotta oli paljon savilätäköitä, ja nahkan syyhyessä talviturkin

(S. H.)

aljettua karvaansa luoda tuntui viileä märkä savi sangen hyvältä, ja hyvän kyhninnän suloinen syyhy oli erinomaisimpia nautinnoita, mitä hän tiesi. Mikä siis syy lieneekin ollut, tulos oli aina sama; merkit uudistettiin joka kevät.

Lopulta Palette Ranshin väki karjoineen saapui Ala-Pineyllekin ja miehet tutustuivat sen „vanhaan rumaan vaariin“. Lehmäin merkitsijät hänet nähdessään sanoivat, „ettei heiltä ollut karhuja hukassa ja että oli parasta väistyä tämän tieltä ja antaa sen hoitaa omat asiansa.“

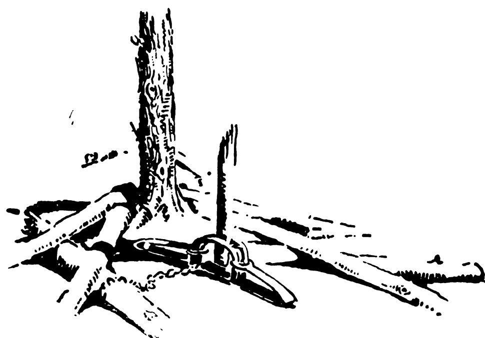
Ne eivät häntä usein nähneet, vaikka hänen polkujaan ja merkkitaulujaan oli kaikkialla. Mutta tämän karjaleirin omistajan, synnynnäisen metsämiehen

Eversti Pickett hänelle kertoi jonkun verran vanhan karhun elämänvaiheita ja harrasta mielenkiintoa Vahb herätti. itse hän sai selville enemmän, kuin eversti milloinkaan tiesi.

Hän sai selville, että Vahbin lääni etelää kohti ulottui aina Ylä-Wigginsin haaraan saakka, pohjoista kohti Haisevalle vedelle ja Meteetseestä Shoshoneihin.

Hän huomasi Vahbin tietävän karhunpyydyksistä enemmän kuin useimmat pyytäjät; että hän joko kulki niiden sivu, taikka repäisi auki täkytarhan toisen pään ja veti täyn pois rautain lähelle menemättä, ja että Vahb toisinaan joko sattumalta tai tahallaan laukaisi ansan yhdellä niistä paaluista, joista täkytarha oli rakennettu. Tämä

karjakartanon omistaja niinikään sai selville, että Vahb katosi hänen mailtaan joka vuosi kesäkuumaksi yhtä olemattomiin kuin joka talvikin makuuajakseen.

(S. H.)

II.

On jo kulunut paljon vuosia siitä, kun viisas hallitus erotti Yellowstonen latvavedet ainaiseksi luonnon pyhätöksi. Tämän suuren ihmemaan rajoissa oli toteutettava runoilijakuninkaan ihanne, eikä kenenkään pitänyt siellä tehdä pahaa eikä pelottaa. Ei linnuille eikä maaeläimille saa tehdä väkivaltaa, kirvestä ei saa kuljettaa näihin aarniometsiin ja joet saakoot ainiaan juosta tehtailta ja kaivoksilta rauhassa. Kaikkien tulee siellä todistaa, että semmoista oli Länsi ennen valkoisen miehen saapumista.

Luonnon varassa elävät eläimet sangen pian keksivät tämän kaiken. Ne pian oppivat tietämään tämän aitaamattoman puiston rajat, ja ne esiintyvät, kuten jokainen tietää, aivan toisen luontoisina sen pyhitetyllä alueella. Ne eivät enää karta ihmisen kasvoja, ne eivät häntä pelkää eivätkä käy hänen kimppuunsa, ja toisiaankin kohtaan ne ovat suvaitsevaisempia tässä suojan maassa.

Rauha ja runsaus ovat maallisen hyvyyden kukka; löydettyään ne täältä luonnon varaiset eläimet joukolla keräytyvät ympärysmaasta tähän puistoon, eikä niitä missään muualla näe niin kosolta.

Karhuja on runsaasti varsinkin Lähdehotellin seuduilla. Metsässä on neljännesmailin päässä tasainen avopaikka,

(S. H.)

(S. H.)

johon hotellin taloudenhoitaja joka päivä toimittaa karhuille kaikki ruuanjätteet, ja se mies, jonka tehtävänä tämä on, on karhupitojen edeskäypä. Joka päivä nämä pidot pidetään, ja joka vuosi tulee yhä enemmän karhuja pitovieraiksi. Nykyään on tavallista, että siellä samalla haavaa näkee kaksikintoista karhua herkuttelemassa. Niitä on joka lajia — mustia, ruskeita, kanelinkarvaisia, harmaita, hopearipsiä, kõnkõselkiä, isoja ja pieniä, perheitä ja yksin kulkijoita, ympärillä olevan laajan maan kaikista osista. Kaikki näyttävät olevan selvillä siitä, ettei väkivalta minkäänlainen ole puistossa luvallista, ja julmimmatkin niistä ovat siellä ottaneet uudet tavat. Vaikka tämän valitun tyyssijan alueella vaeltelee kymmenittäin karhuja ja vaikka

ne toisinaan keskenään tappelevat, niin ei ainoakaan ole vielä ihmiselle pahaa tehnyt.

Vuosi vuodelta ne ovat tulleet ja menneet. Ohi kulkevat matkailijat näkevät ne. Hotellin väki tuntee hyvin monta niistä. He tietävät niiden ilmestyvän joka kesä sillä lyhyellä ajalla, minkä hotelli on avoinna, ja taas katoavan, eikä kukaan tiedä, mistä ne ovat tulleet, minne menevät.

Eräänä päivänä Palette Ranshin omistaja kulki puiston läpi. Oleskellessaan Lähdehotellissa hän kävi karhujen pitosalissa parhaana ruoka-aikana. Siellä oli monta mustaa karhua mässäämässä, mutta kaikki ne väistyivät valtavan hopearipsen harmaan karhun tieltä, joka auringonlaskun aikaan ilmestyi paikalle.

(S. H.)

„Tuo“, sanoi se mies, joka oli oppaana, „on puiston suurin harmaa karhu; mutta se on rauhallista lajia, Herra tiesi, miten muutoin kävisikään”.

„Tuoko!“ sanoi karjakartanon omistaja hämmästyneenä harmaan karhun astua löntystäessä lähemmäksi ja haahmoutuessa heinäkuormana pitosalin honkapylväikössä. „Tuoko! Ellei tuo ole Meteetseen Vahb, niin en ole ikänäni karhua nähnyt! Kyllä kai, ei ole sen pahempaa harmaata hirsiä vieritellyt Big Hornin rinteillä.“

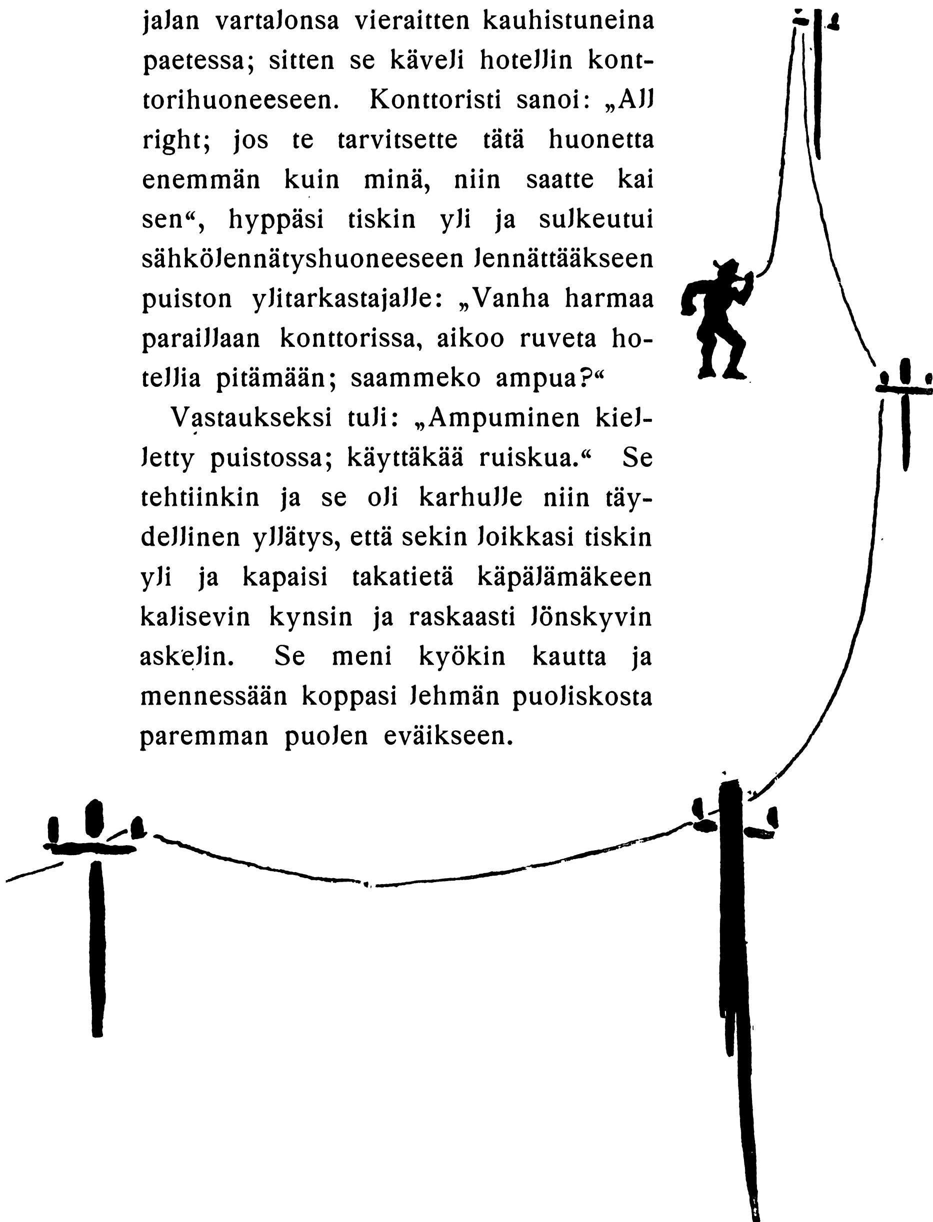
„Se ei ole mahdollista“, sanoi toinen, „sillä se on täällä joka kesä heinäkuussa ja elokuussa, enkä minä luule sen asuvan niin kaukana“.

„Eihän vain, juuri se vahvistaa asian“, sanoi karjakartanon omistaja; „heinäkuu

ja elokuu ovat juuri se aika, jolloin sitä ei näy meidän maillamme; ja näettehän itsekin, että se on takajalaltaan vähän rampa ja on menettänyt vasemmasta etukämmenestään kynnen. Nyt minä tiedän, missä se kesät kuhnustelee; mutta en minä luullut sitä vanhaa junkkaria niin viisaaksi, että se ymmärtää olla siivolla vieraissa käydessään".

Tämä suuri harmaa karhu tuli hotellissa sangen hyvin tunnetuksi seuraavina kesäkausina. Vain yhden kerran se käyttäytyi todella huonosti ja sekin tapahtui samana kesänä, jona se ensi kerran ilmestyi, ennenkuin se vielä oli puiston tapoihin perehtynyt.

Se astua tallusti eräänä päivänä hotelliin ja kiipesi pääovesta sisään. Salissa se kohotti pystyyn koko kahdeksan

jalan vartalonsa vieraitten kauhistuneina paetessa; sitten se käveli hotellin konttorihuoneeseen. Konttoristi sanoi: „All right; jos te tarvitsette tätä huonetta enemmän kuin minä, niin saatte kai sen“, hyppäsi tiskin yli ja sulkeutui sähkölennätyshuoneeseen lennättääkseen puiston ylitarkastajalle: „Vanha harmaa paraillaan konttorissa, aikoo ruveta hotellia pitämään; saammeko ampua?“

Vastaukseksi tuli: „Ampuminen kielletty puistossa; käyttäkää ruiskua.“ Se tehtiinkin ja se oli karhulle niin täydellinen yllätys, että sekin loikkasi tiskin yli ja kapaisi takatietä käpälämäkeen kalisevin kynsin ja raskaasti lönskyvin askelin. Se meni kyökin kautta ja mennessään koppasi lehmän puoliskosta paremman puolen eväikseen.

Tämä oli ainoa kerta, jolloin Vahbin tiedettiin olleen pahanteossa, vaikka toinen karhu kerran houkutteli hänet rauhan rikkomaan. Se toinen oli koo-kas musta karhu, naaras, joka oli ilki-töistään tunnettu. Tällä naaraalla oli kurja kivulloinen penikka, josta se oli kovin ylpeä — niin ylpeä, että se unohti omat tapansa ja haki rettelöitä sen vuoksi. Ja samoin kuin kaikki hemmotellut lap-set, tämäkin oli syypää paljoon viha-mielisyyteen. Emo oli niin iso ja vi-hainen, että se teki mitä tahtoi kaikille muille mustille karhuille, mutta kun se yritti ajaa pois vanhan Vahbinkin, niin se sai tämän kämmenestä läimäyksen moisen, että kieri maassa kuin jalka-pallo. Vahb lähti perään ja olisi muijan tappanut, tämä kun oli rikkonut puiston

rauhan, mutta se pääsi pakenemaan puuhun, jonka latvasta sen surkea pieni penikka hädissään parkui täyttä kurkkua. Siihen se juttu päättyi; sen koommin ei musta karhu mennyt Vahbin tielle, ja tämä sai rauhallisen ja mallikelpoisen karhun maineen. Useimmat ihmiset luulivat hänen tulleen joltain etäiseltä vuorelta, jolla ei ollut pyssyjä eikä ansoja tylyä mieltä ja kostonhimoa kehittämään.

(S. H.)

III.

Sehän on kaikille tunnettu asia, että Bitter-root vuorien harmaa karhu on paha karhu. Bitter-root jono on vuoriston rotkoisin osa. Kaikkialla repivät maata syvät rotkot ja taaja takkuinen aluspensaisto peittää rinteitä.

Se on hevoselle mahdotonta maata, pyssymiehelle vaikeata, ja siellä on vaikka kuinka paljon hyvää karhun laidunta. Sen vuoksi siellä on paljon karhuja ja paljon ansamiehiä.

Könköselät, jolla nimellä Bitter-rootin harmaat karhut tunnetaan, ovat vilkasta

ja hurjaluontoista rotua. Vanha könköselkä tietää ansoista enemmän kuin puolenkymmentä tavallista ansamiestä; se tietää enemmän kasveista ja juurista kuin luokka kasvintutkijoita. Se osaa prikulleen sanoa koska ja juuri mistä kutakin lajia toukkaa tai matoa on etsittävä, ja yhdestä haiskahduksesta se tietää, pyytääkö mailin päässä jälkiä seuraava metsästäjä pyssyillä, myrkyllä, koirilla, raudoilla, vaiko kaikilla näillä neuvoilla. Ja sillä on yksi yleinen ojennusnuora, joka on metsämiehelle ainaisten yllätysten syy: „Mitä päättänetkin tehdä, se tee nopeaan ja perusteellisesti.“ Kun siis ansamies ja könköselkä kohtaavat toisensa, niin karhu joko paikalla päättää juosta tiehensä niin kovaa kuin pääsee, taikka hyökätä mie-

(S. H.)

hen kimppuun ja tapella, kunnes voitto on ratkaistu.

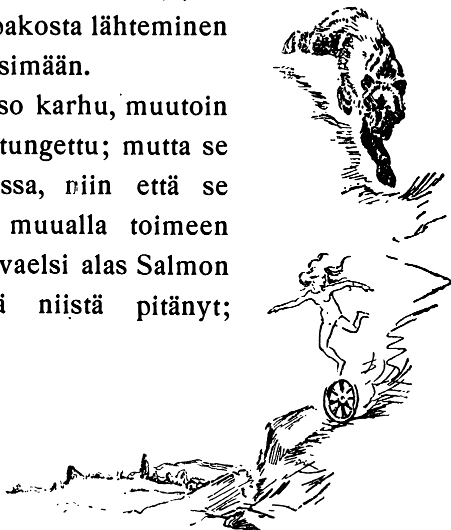
„Pahain maitten“ karhut eivät tehneet niin: niiden tapana oli pitää kiinni kunniastaan ja möristä kuin ukkosilma, ja näin metsämiehellä oli aikaa sinkauttaa murhaava vasamansa; ja vasama on koska tahansa ukkosta pahempi. Mies voi tottua karjauksiin, jotka maata järistäen ja sääriä vavistaen kiipeävät siihen pikkuiseen kammioon, jossa hänen rohkeutensa asuu; mutta karhu ei voi tottua 45—90 rihlan pehmeänokkaiseen luotiin, ja siinä syy, miksi „Pahain maitten“ kaikki harmaat tapettiin sukupuuttoon.

Metsämiehet ovat siitä oppineet, että ei koskaan voi arvata, mitä könköselkä tekee; sen he vain tietävät, että minkä se tekee, sen se tekee äkkiä.

Nämä Bitter-rootin harmaat karhut kaiken kaikkiaan ovat sangen hyvin ratkaisseet elämän arvotuksen valkoisesta miehestä huolimatta, ja sen vuoksi ne omissa jylhissä vuoristoissaan yhä lisääntyvät.

Tietysti ei millekään alueelle mahdu kuin oma määränsä karhuja ja liiat tungetaan pois; ja niinpä erään nuoren heikonlaisen paljasnaamaisen könköselän kävi vaikeaksi pysyä sillä maalla, jota se harrasti, ja sen oli pakosta lähteminen maailmalle onneaan etsimään.

Se ei ollut mikään iso karhu, muutoin sitä ei olisikaan pois tungettu; mutta se oli ollut hyvässä opissa, niin että se pystyi sangen hyvin muualla toimeen tulemaan. Kuinka se vaelsi alas Salmon River vuorille, eikä niistä pitänyt;

(S. H.)

kuinka se kuljeskeli, kunnes joutui Snake lakeitten okalanka-aitain joukkoon, eikä tietysti voinut sinne jäädä; kuinka sula sattuma käänsi sen idän suunnalta, jossa puisto olisi ollut ja tyyssijan tarjonnut; kuinka se päätti kulkea Snake River vuoristoon ja siellä tapasi enemmän metsästäjiä kuin marjoja, kuinka se kulki niiden poikki Teton vuorille ja inholla näki allaan Jackson's Hole'n siirtokunnan, se ei kuulu Vahbin elämäkertaan. Mutta kun tämä paljasnaama könköselkä kulki Gros Ventre jonon poikki ja Wind Riverin veden jakajan yli Graybullin latvoille, niin se joutuu juttuumme, aivan samoin kuin se joutui Meteetseen harmaan karhun maille ja hänen elämäkertaansa.

Könköselkä ei ollut tavannut ainoata-

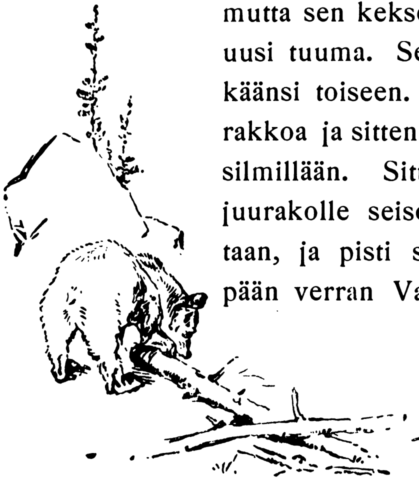
kaan ihmisen merkkiä siitä pitäen, kuin Jackson's Hole jäi selän taa, ja täällä se oli runsauden maassa. Se herkutteli kaikkia vuodenajan herkkuja ja ilomielin katseli helppoa pensaatonta maata, kunnes sattui vastaan Vahbin merkkipuu.

„Syrjäisiltä pääsy kielletty!“ tämä sanoi niin selvään kuin taisi. Könköselkä nousi pystyyn sitä vastaan.

„Tuli ja leimaus! onpas jymy karhu!“ Kuonon merkki oli päätä ja kaulaa korkeammalla paljasnaaman korkeinta ulottumista. No niin, tavallinen yksinkertainen karhu tietysti olisi hiljaa hiipinyt pois tämän keksinnön jälkeen; mutta paljasnaama tunsi, että vuoret olivat velvolliset häntä elättämään, eikä toimeentuloa parempaa kuin tämä, jos vain osasi väistää tuota isoa junkkaria. Se nuuski

paikat, piti tarkoin silmällä, oliko oikea omistaja tulossa, ja söi yhä edelleenkin, missä vain jonkun herkun tapasi.

Askeleen tai parin päässä tästä pelottavasta puusta oli vanha petäjän kanto. Bitter-root vuorilla semmoisten kantojen alla usein on hiirenpesiä, ja paljasnaama väänsi sen kyljelleen katsoakseen. Ei siellä ollut mitään. Juurakko vierähti merkkipuuta vastaan. Paljasnaama ei vielä ollut oikein selvillä, mitä tehdä; mutta sen kekseliääseen päähän juolahti uusi tuuma. Se käänsi päätään puoleen, käänsi toiseen. Se katsoa killisteli juurakkoa ja sitten merkkiä pienillä porsaan silmillään. Sitten se päättävästi nousi juurakolle seisomaan, selkä puuta vastaan, ja pisti sinne merkkinsä, ainakin pään verran Vahbin merkkiä korkeam-

(S. H.)

„Jäykkänä se nousi seisomaan juurakolle.“ (S. H.

malle. Se kyhni selkäänsä kauan ja kovasti ja kävi sitten ryvettämässä kurassa päätään ja olkiaan, palasi taas takaisin ja teki merkin niin isoksi ja väkeväksi, ja niin korkeaksi, ja painostaen sitä semmoisilla kaarnan raappeilla, ettei sitä ollut mahdollista lukea muuta kuin yhdellä tavalla — se oli kauhean suuren tunkeilijan tappeluvaatimus nykyiselle omistajalle, jonka kanssa hän oli valmis tappelemaan ratkaisuun saakka, jopa etsimällä etsi tilaisuutta tapellakseen tämän hyvän maan omistamisesta.

Lieneekö se ollut sattuma, vai lieneekö tarkotuksella tapahtunut, juurakko ainakin vierähti toiselle puolelle könköselän siltä pois hypätessä. Paljasnaama asteli kanjonia alaspäin vahtien mitä valppaimmin, oliko vihollista tulossa.

Ei kauaa viipynytkään, ennenkuin Vahb sattui tunkeilijan jäljille, ja paikalla sen koko puiston-ulkopuolisen luonnon raivo kiehahti.

Monet mailit se seurasi jälkiä useamman kuin yhden kerran. Mutta pieni karhu oli yhtä nopea jaloiltaan kuin älyltään sukkela, eikä näyttänytkään itseään. Se vietävä poikkesi vain joka merkkipaalulle, ja jos suinkin oli keinoa juonitella, niin että sai oman merkkinsä korkeammalle pistetyksi, niin se teki sen suurella uholla ja jätti suuret näkyisät tuntomerkit. Mutta ellei ollut tilaisuutta muuta kuin rehelliseen tiedonantoon, niin se ei ensinkään lähestynytkään semmoista puuta, vaan etsi läheltä toisen puun, jonka vieressä oli joko pölkky tai kivi, jolta kurkottaa.

Siten Vahb piankin huomasi tunkeilijan merkkien olevan hänen omiaan paljoa korkeammalla — se oli ilmeisesti hirveä karhu, jota ei edes hän voinut varmaan tietää voittavansa. Mutta Vahb ei ollut mikään pelkuri. Hän oli valmis tappelemaan, kunnes asia tuli ratkaistuksi, oli se mimmoinen tahansa; ja hän kulki maitaan puhki ja poikki tunkeilijaa etsien. Päivän toisensa jälkeen Vahb häntä haki ja varusteli itseään tappeluun. Joka päivä hän löysi tunkeilijan jäljet, ja yhä useammin ja useammin hän löysi nuo korkeat merkit paljoa yläpuolelta omia merkkejään. Usein tuuli kantoi hajua; mutta ei koskaan hän saanut sitä nähdäkseen, sillä ukon silmiä oli alkanut viime vuosina sangen pahasti hämärtää; vähänkin

(S. H.)

etäämmät esineet hämmentyivät pöperöksi. Tuo yhtämittainen uhka tietysti lopulta synnytti Vahbin mielessä levottomuutta, eipä hän enää ollut nuori, ja hänen hampaansa ja kyntensä olivat kuluneet ja tylsistyneet. Vanhoissa haavoissa tuntui kipuja vielä entistäkin enemmän, ja vaikka hän hetken totuudessa olisi voinut yltyä tappelemaan vaikka kuinka monta ja vaikka kuinka suuria harmaita karhuja vastaan, niin kuitenkin ainainen pelko, tieto siitä, että täytyi olla valmiina tappelemaan tuota nuorta hirviötä vastaan vaikka millä hetkellä, rasitti hänen mieltään ja alkoi jäytää hänen terveyttään.

IV.

Könköselän elämä oli yhtämittaista valppautta, ainaista valmiutta juoksemaan, koukkuja tekemään ja keinoja keksimään kohtauksen välttämiseksi, joka ei voinut sille tietää muuta kuin äkkikuolemaa. Monta kertaa se jostain lymypaikasta katseli isoa karhua ja vapisi sitä, ilmaisisiko hänet ehkä tuuli. Monta kertaa sen pelasti sula häpeämättömyys ja monta kertaa se oli jossain rotkon kolkassa melkein umpimutkaan joutumaisillaan. Kerran se pelastui vain siten, että kiipesi ylös pitkää kalliossa olevaa rakoa pitkin, johon ei Vahbin

valtava vartalo olisi mahtunut. Mutta siitä huolimatta se mielettömässä itsepäisyydessään yhä vain jatkoi puitten merkitsemistä läänissä yhä laajemmalta ja laajemmalta.

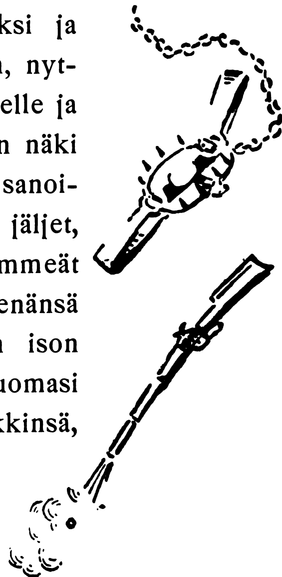
Viimein se haistoi rikkisaunan ja kulki sinne. Se ei käsittänyt sitä vähääkään. Siihen se ei vaikuttanut niin mitään, mutta olihan ympärillä kaikkialla omistajan jälkiä. Pahanteon vimmassa könköselkä raapi lähteeseen kuraa ja sitten kyhnintäpuun nähdessään nousi kallionpykälälle ja sai siten merkkinsä kokonaista viisi jalkaa Vahbin merkin yläpuolelle. Sitten se hermostuneena hyppäsi alas ja juoksenteli ympäri liaten kylpyaltaan ja tarkkaan tähyten, kuullessaan ääntä alaalta metsästä. Paikalla se oli varuillaan. Ääni tuli lähemmäksi,

„Könköselkä pakeni metsiin.“ (S. H.)

sitten tuuli kantoi varman todistuksen, ja kauhistuneena könköselkä kääntyi ja pakeni metsään.

Se oli Vahb. Hänen terveytensä oli alkanut viime aikoina kangertaa; vanhat kivut olivat palanneet ja paitsi takareittä alkaneet kolottaa oikeata olkapäätäkin, jossa vielä istui kaksi pyssynluotia. Hän tunsi itsensä kovin sairaaksi ja kivuista rammaksi. Onnahdellen, nytkytellen, hän nousi tutulle penkerelle ja siellä haistoi vihollisen; sitten hän näki mudassa jäljet — hänen silmänsä sanoivat, että ne olivat pienen karhun jäljet, mutta hänen silmänsä olivat jo himmeät ja hänen nenänsä, pettämätön nenänsä sanoi, „nämä ovat sen kamalan ison tunkeilijan jäljet“. Sitten hän huomasi puun, jossa oli hänen oma merkkinsä,

(S. H.)

(S. H.)

ja siinä erehtymättä oli vieraan merkki hänen omaansa paljon korkeammalla. Hänen silmänsä ja nenänsä olivat tästä yksimieliset; vieläpä ne hänelle sanoivat, että vihollinen oli aivan lähellä, saattoi ilmestyä millä hetkellä tahansa.

Vahb tunsi itsensä sairaaksi ja kivuista heikoksi. Hän ei ollut vähääkään sillä päällä, että olisi halunnut vimmattua tappelua. Tappelu näin epäsuotuisissa oloissa olisi ollut hulluutta. Hoidon tällä kertaa laiminlyöden hän palasi takaisin ja rinteellä kääntyi pois siitä suunnasta, johon vieras oli kulkenut — ja se oli hamasta penikka-ajasta ensi kerta, kun hän väisti tappelua.

Tämä oli käännekohta Vahbin elämässä. Jos hän olisi vieraan perään lähtenyt, niin hän olisi tavannut surkean

pienen raukan viidenkymmenen askeleen päässä pelon tuskissa tutisemassa, kaatuneen puun taa kyykistyneenä, seinällisessä lehdossa kuin luonnon satimessa, ja hän olisi sen varmasti musertanut. Jos hän edes olisi kylpynsä kylpenyt, niin hänen voimansa ja rohkeutensa olisivat palanneet, ja vaikk'eivät olisikaan, niin ainakin hän olisi ajoissa kohdannut vihollisensa ja hänen loppuelämänsä olisi ollut toisenlainen. Mutta hän oli kääntynyt takaisin. Tämä oli hänen elämänsä tienhaara, mutta mistä hän olisi sen tiennyt?

Ontuen hän meni matkoihinsa, Shoshonien alempien polvekkeitten liepeitä kierrellen, ja pian taas tapasi tuon kamalan hajun, jonka hän oli jo vuosikausia tuntenut, mutta jota hän ei ollut

S. H.)

koskaan lähtenyt peräämään eikä päässyt käsittämään. Se oli nyt aivan hänen tiensä suunnassa, ja hän saapui sitä kohti kulkiessaan pieneen paljaaseen rotkoon, jonka pohja oli täynnään luurankoja ja tummia esineitä, ja Vahb ohi kulkiessaan tunsi monen eri eläimen hajun ja sen laadusta tiesi, että ne makasivat kuolleina tässä puuttomassa, ruohottomassa rotkossa. Sillä yläpäässä oli kalliossa halkeama, josta virtasi tappavaa kaasua; näkymättömänä mutta raskaana se täytti tämän pienen kurun kuin ylitse vuotavan myrkkymaljan, ja alapäästä sitä alati virtasi pois. Mutta Vahb vain tunsi, että siitä virtaava ilma hänen ohi kulkiessaan alkoi unettaa ja pyörryttää ja ikäänkuin luotaan torjua, hän sen vuoksi nopeaan lähti pois ja

tunsi iloa uuden kerran hengittäessään havulle tuoksuvaa tuulta.

Kun Vahb oli ensimäisen kerran päättänyt väistää, niin oli se seuraavalla kerralla vielä paljon helpompaa; ja seurauksena oli kahdenkertainen onnettomuus. Sillä jätettyään rikkilähteen suuren muukalaisen haltuun Vahb tunsi, ettei häntä enää haluttanut sinne lähteä. Joskus vihollisen jäljille sattuessaan hän taas tunsi puuskauksen entistä rohkeuttaan. Hän päästi saman ukkosena jyrisevän mörähdyksen kuin ennen vanhaan ja lähti vaivalla löntystämään jälkiä pitkin lopettaakseen riidan siihen paikkaan. Mutta hän ei milloinkaan saanut kiinni tuota salaperäistä jättiläistä, ja luunkolotus, joka yhä paheni, kun hän oli saunastaan karkotettu, päivä päivältä vähensi

sekä juoksemisen että tappelemisen kykyä.

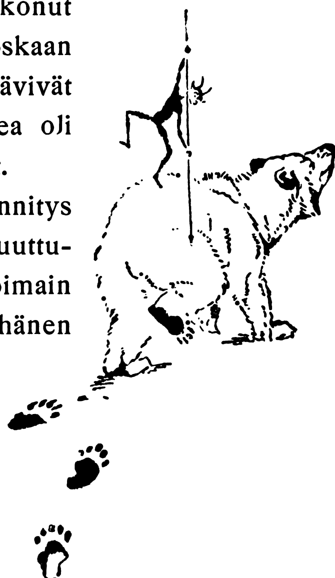
Joskus Vahb vainusi vihollisensa lähestymisen sattuessaan olemaan tappelemiseen sopimattomassa paikassa, ja vaikk'ei hän juuri juossutkaan, niin noudatti hän sentään haluaan päästä jalkaa pettämättömälle maalle, jossa saattoi voimiaan käyttää. Mutta tämän paremman maan etsiminen ei koskaan johtanut häntä lähemmäksi vihollista, sillä tiettyhän se, että etu aina on odottavan puolella.

Toisina päivinä Vahb tunsi itsensä niin sairaaksi, että olisi ollut mieletöntä panna tappelun kautta kaikki alttiiksi, ja milloin hän taas jaksoi hyvin tai ainakin vähän paremmin, silloin ei vierasta näkynyt, ei kuulunut.

Vahb pian huomasi, että vieraan jäljet useimmiten olivat Kauppapuodin puoleisella, Pineyn Jänsirinteellä, kaikkein parhailla ruokamailla. Näitä hän karttoi, milloin ei mielestään ollut tappelukunnossa, niinkuin luonnollista olikin, ja kun hänellä nykyään aina oli milloin enemmän, milloin vähemmän kipuja, niin merkitsi se, että paras osa lääniä sai jäädä vieraalle.

Kului viikkoja. Vahb oli aikonut palata saunaansa, mutta siitä ei koskaan tullut mitään. Hänen vaivansa kävivät yhä pahemmiksi; paitsi takakoipea oli nyt oikea olkapääkin rampautunut.

Tappelun odotuksen pitkä jännitys synnytti varovaisuutta, joka oli muuttumassa peloksi, ja tämä yhdessä voimain riutumisen kanssa alkoi murtaa hänen

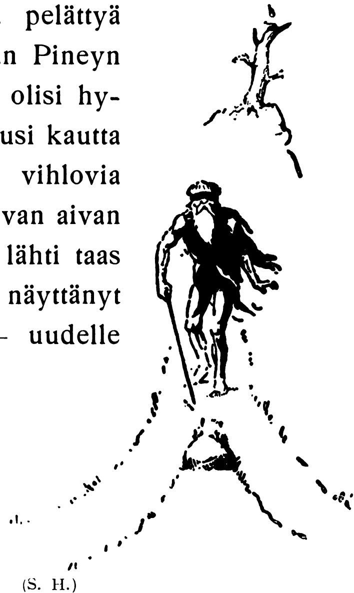
(S. H.)

rohkeuttaan, niinkuin sen aina täytyykin tehdä, jos rohkeus perustuu lihasvoimiin. Hänen jokapäiväisenä huolenaan ei nyt ollut tunkeilijan tapaaminen tappelua varten, vaan väistäminen, kunnes vähän paranisi.

Siitä ensimäisestä pienestä paosta tuli tällä tavalla ainainen pako. Vahbin täytyi kulkea Pineyn laaksoa yhä alemmaksi ja alemmaksi kohtausta välttääkseen. Päivä päivältä väheni ruoka ja viikkojen vieriessä hän yhä vähemmän kykeni vastustajaa musertamaan.

Lopulta hän eli ja lymyili Ala-Pineyn rannoilla — niillä samoilla paikoilla, mihin kerran emo oli hänet vienyt pikkuveikkojen keralla. Se elämä, jota hän nyt vietti, oli hyvin saman kaltaista kuin sen kammon päivän jälkeen vie-

tetty. Ehkäpä oli syykin sama. Jos hänellä olisi ollut oma perhe, niin olisi kaikki voinut olla toisin. Nilkuttaessaan eräänä aamuna tietään ja etsiessään karuista haapalehdoista vähän juuria taikka madon syömiä pyynmarjoja, jotka eivät kelvanneet edes oraville eivätkä metsän kanalinnuille, hän kuuli lännen rinteellä kiven vierivän metsiin ja vähän myöhemmin tuuli kantoi sitä pelättyä hajua. Hän kahlasi jääkylmän Pineyn poikki — ennen aikaan hän olisi hypännyt — ja vilusta vedestä nousi kautta jokaisen karvaisen jäsenen vihlovia tuskia, jotka näyttivät tunkeutuvan aivan elämän juuriin saakka. Hän lähti taas pakoon — minne, kunne? Ei näyttänyt enää olevan kuin yksi tie — uudelle karjakartanolle vievä.

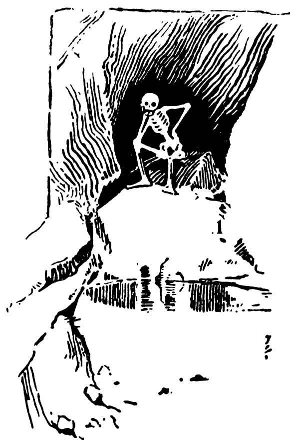

(S. H.)

Mutta sieltä kuului hälinää jo paljon ennen, kuin häntä vielä voitiin huomatakaan. Hänen nenänsä, luotettavin ystävänsä, sanoi, „pyörrä takaisin, pyörrä ja pyri vuorille“, ja hän kääntyi takaisin, vaikkapa sillä uhalla, että siellä kohtaisi pelätyn vihollisen. Vaivalloisesti hän onnuskeli pitkin Pineyn pohjoisrantaa, pysytellen notkoissa ja puitten suojassa. Hän koetti kiivetä kallionrinnettä, jota hän ennen oli täyttä laukkaa juossut. Puolivälissä jalka petti ja hän vieri alas juurelle saakka. Pitkä kierros oli nyt ainoa tie, sillä pois piti päästä — pois, pois. Mutta minne? Ei näyttänyt olevan muuta neuvoa kuin jättää pelätylle vieraalle kaikki maat.

Ja tuntien, sen verran kuin karhu voi tuntea, että hän vihdoinkin oli kukis-

tettu, voitettu, valtaistuimelta syösty, että hänet oli omista maistaan karkottanut toinen niin voimakas karhu, ettei sen kanssa ollut tappeluun rupeamista, hän kääntyi läntistä haaraa nousemaan, ja arpa oli heitetty. Väki ja nopeus olivat hylänneet hänen muinoin voimalliset jäsenensä; kolme vertaa enemmän aikaa kuin ennen kysyi nyt jokaiselle tutulle harjanteelle kiipeäminen, ja kulkiessaan hän vähän väliä katsoi jälkeensä, ajettiinko takaa. Korkealla pienen latvahaaran lähteitten takana kokosivat Shoshonet kalpeina ja luotaan torjuvina; siellä ei ollut vihollisia ja puisto kaikkineen oli niiden takana — pois, pois piti päästä. Mutta hänen kiivetessään tutisevin raajoin ja lyhyin epävarmoin askelin länsituuli toi löyhkän kuoleman

(S. H.)

rotkosta, tuosta kamalasta pienestä kurusta, jossa kaikki oli kuollutta, ilma itsekin kuolettavaa. Se oli aina tavannut inhottaa häntä ja karkottaa luotaan, mutta nyt Vahb tunsi, että se oli sanoma hänelle; se veti häntä puoleensa. Se oli hänen pakoreitillään ja verkalleen hän laahusteli sitä paikkaa kohti. Hän tuli lähemmäksi ja lähemmäksi, kunnes seisoi kalliokynnyksellä. Korppikotka, joka oli laskeutunut alas syömään erästä uhreista, oli paraillaan horroksiin vaipumassa koskemattomalle raadolle. Vahb kohotti tuuleen ison harmaakarvaisen kuononsa ja pitkän valkoisen partansa. Se haju, jota hän oli ennen vihannut, oli nyt puoleensa vetävä. Ilma tuntui omituisen purevalta. Hänen ruumiinsa kaipasi sitä nyt. Sillä se näytti vaimen-

tavan hänen tuskiaan ja se lupasi unta, samoin kuin oli tehnyt sinä päivänä, jona hän ensi kerran näki tämän paikan.

Syvällä hänen allaan oikealla ja vasemmalla ja kaikkialla, niin pitkältä kuin silmä kantoi, oli se suuri valtakunta, joka kerran oli ollut hänen; jossa hän oli niin monta vuotta elänyt voimansa mahtiaikana; jossa ei kukaan ollut uskaltanut tulla häntä silmästä silmään katsomaan. Ei koko maan piirissä voinut olla kauniimpaa näköalaa. Mutta Vahb ei ajatellut sen kauneutta; hän vain tiesi, että siinä maassa oli hyvä elää; että se oli ollut hänen, mutta että se nyt oli mennyttä, sillä mennyt oli hänen voimansa ja hän itse pakolaisena etsimässä paikkaa, kussa saisi levätä ja olla rauhassa.

Poikki Shoshonien kulki tosin puiston

tie, mutta sinne oli pitkä, ylen pitkä matka, ja epätietoinen oli pitkän epätietoisen matkan pää. Ja miksi niin kauas? Täällä tässä pienessä rotkossa oli kaikki, mitä hän etsi; täällä oli rauhaa ja tuskatonta unta. Hän tiesi sen; sillä hänen nenänsä, hänen aina erehtymätön nenänsä sanoi, „*tänne! tänne nyt!*“

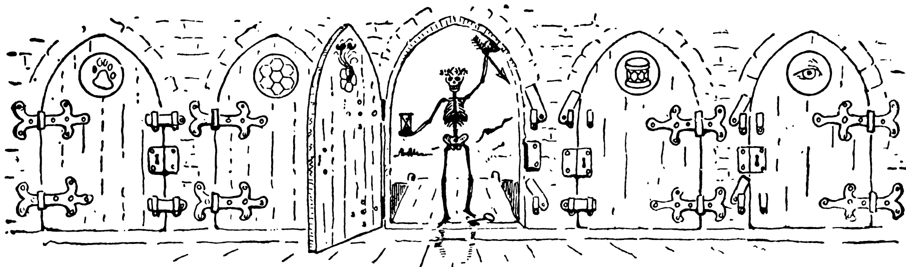
Hän seisahtui hetkeksi portille ja hänen seistessään tuulen tuomat höyryt alkoivat salaisen työnsä. Viisi oli hänen elämänsä uskollista vartijaa, ja paras ja luotettavin niistä kimmautti selkosten selälleen sen portin, jota se oli niin kauan vartioinut. Hetkisen Vahb vielä seisoi ja epäili. Hänen elinaikainen oppaansa oli nyt vaiennut, vahtipaikkansa jättänyt. Toisen vaiston hän tunsi itseään opas-

„Hän seisahtui hetkeksi portille.“ (S. H.)

tavan. Erän enkeli se seisoi siellä, pienessä laaksossa, ja nyökkäsi. Vahb ei ymmärtänyt. Hänellä ei ollut silmää näkemään kyyneltä, joka oli enkelin silmässä, eikä säälin hymyä, joka varmaan oli hänen huulillaan. Hän ei edes nähnyt enkeliä. Mutta hän *tunsi* hänen nyökkäävän ja nyökkäävän.

Vanha rohkeus kuohahti harmaan karhun karkeassa rinnassa. Hän kääntyi tieltä siihen pieneen rotkoon. Kalman höyryt tunkeutuivat hänen mahtavaan rintaansa, täyttivät sen ja kiehahtivat hänen valtaisissa sankarijäsenissään, kun hän rauhallisesti kävi levolle kiviselle ruohottomalle permannolle ja hiljalleen nukkui, niinkuin sinä ammoisena päivänä emonsa syleilyyn Graybullin rannalle.

(S. H.)

KOKO SIVUN KUVIEN LUETTELO.

* * *